

Ennhen

3/21 - FEMINISMI

TÄSSÄ LEHDESSÄ

Enja Seppänen
Päätoimittaja

Jemo Kettunen
Päätoimittaja

Valtteri Harakka
AD

Vilma Myöhänen
Kuvittaja

Viljami Salo
Toimittaja

Piisu Tuominen
Toimittaja

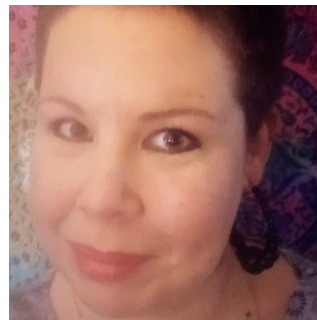
Emmy-Lee Nykvist
Kuvittaja

Lauri Mäenalanen
Toimittaja

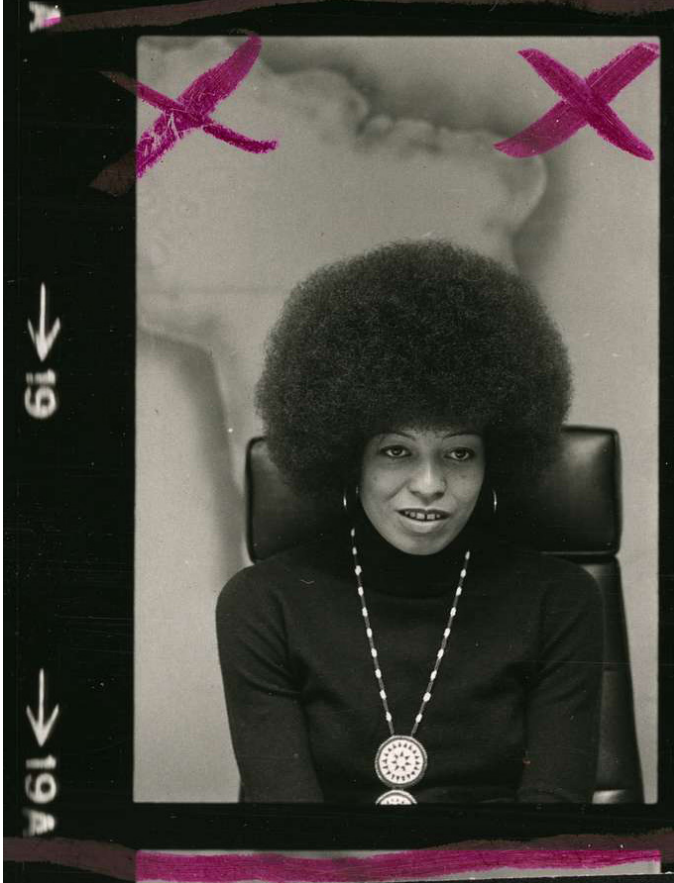
Rosa Grene
Kuvittaja

Mari-Helmi Pirhonen
Toimittaja

Tule mukaan tekemään Kyyhkystä! kyyhkynen.tyt.fi/toimijahaku

TÄSSÄ LEHDESSÄ

Angela Davis vuonna 1974. Kuva: Bernard Gotfryd / Library of Congress, ei tekijänoikeutta.

- 04 Puheenjohtajan tervehdys
- 06 Pääkirjoitus: Feminismi on epätäydellisyyttä
- 07 Pääkirjoitus: Syvenny feminismiin kuin raamattuun
- 08 Vetoomus ainejärjestölehtitukien lakkauttamista vastaan
- 10 Yliopisto rasismin pauloissa
- 12 Vain protestin rajalla voi kohdata Jumalan
- 15 Elävät ikonit - Pyhä Ristin Teresa Benedicta
- 21 Naisviha, terrorismi, 4chan: sukellus incel-kulttuuriin
- 26 Objektiivisuuden harha - Feministinen tieteenfilosofia ja feministisen epistemologian vaikutus objektiivisuuteen
- 28 Kirjaesittely: Naiset varhaiskristillisessä yhteisössä
- 31 Witch-hunts in Europe
- 35 Runoja

KYYHKYNYN

Kyyhkynen on Teologian Ylioppilaiden Tiedekunta-yhdistyksen julkaisu vuodesta 1853, 167. vuosikerta

Tämä julkaisu on saanut HYY:n järjestölehtitukea

Painopaikka: Waasa Graphics, Vaasa

Painos: 200 kpl

Painettu Joutsenmerkilliselle, FSC ISO 14001
sertifioidulle paperille

Hallituksen puheenjohtaja: Inka Pänkäläinen

Kannen kuva: Vilma Myöhänen

Sähköposti: kyyhkynen@tyt.fi

Tilaukset: kyyhkynen.tyt.fi/tilaa

 TeolKyyhkynen

 TeolKyyhkynen

 kyyhkynen.tyt.fi

PUHEENJOHTAJAN TERVEHDYS

Hei vaan sinä teologi tai teologimielinen!

Syksy on alkanut ja melkein suhah-
tanut jo ohikin, lehdet kellastuneet ja
tippuneet. Elämä on alkanut yhtäkkiä
liikkumaan takaisin kohti normaalia
ja sitä, miltä se näytti ennen yhteis-
kunnan sulkemista keväällä 2020.
Ollaan päästy jo juhlimaan ja sit-
saamaan yhdessä. Pian aukeaa myös
mahdollisuus mennä istumaan luen-
tosaleihin kotisohvan sijasta. Tämä
melkein kaksi vuotta etäopiskelua on
avannut omat silmäni vihdoin sil-
le, miten ihmiset todella oppivat eri
tavoin. Osa opiskelijoista on saanut
tehtyä opintoja huomattavasti parem-
min ja nopeammin kuin ennen poik-
keusaikaa. Toinen osa opiskelijoista
on jäänyt opinnoissa tavoiteajasta jäl-
keen, jotkut enemmän kuin toiset.

Palatessamme luentosaleihin meidän
tulee muistaa, että jokainen meis-
tä saapuu sinne hieman hämillään,
näitä saleja ei ole päässyt näkemään
melkein kahteen vuoteen. Osa ei ole
päässyt näkemään saleja vielä ker-
taakaan. Otetaan toiset huomioon ja
moikataan teologeja. Älä pelkää
kysyä luennoilla olevia ihmisiä seu-
raksi lounaalle. Älä pelkää kysyä
luentosalin sijaintia ja reittiohjeita
sinne. Opetellaan lähiopetukses-
sa oleminen uudestaan yhdessä. Jos
kaipaatte teologeja seuraksenne luento-
jen ulkopuolella, niin muistathan,
että TYT:n tenttikahveille saa tulla
oleskelemaan aina perjantaisin ja
olohuone 5B-kerroksessa on aina
avoinna teologeille!

**Mainosta Kyyky-
sessä & tue tiede-
kuntalehteä!**

1/1 – 100€

1/2 – 60€

1/4 – 40€

**Sis. mainoksen
Kyyhkynen nettii-
sivuilla.**

**Lisätietoa ja
varaukset:**

kyyhkynen@tyt.fi

AVAIMESI MUINAISEN INSTITUUTION HISTORIAAN

Kirjailija Jaro Karkisen uusi teos johdattaa
Pietarin istuimen ja eurooppalaisen kulttuurin varhaisvaiheisiin.

TILAA NYT - WWW.PAAVI.FI

*Alennus voimassa vuoden 2021 loppuun asti.

FEMINISMI ON EPÄTÄYDELLISYYTTÄ

Mä olen valkoisen länsimaalaisen feministin arkkityyppi. Mulla on Simone de Beauvoiria yöpöydällä, voimaannun naiseutta käsittelevistä taidenäyttelyistä ja rakastan musikaaleja, joissa queer-päähenkilöt saavat lopulta toisensa. Rakastan tyttöenergiaa, ihailen voimakkaita naishahmoja ja pidän naisvihaa merkittävänä yhteiskunnallisena ongelmana. Olen yltiöempaattinen muita sorrettuja kohtaan, ja teen aktivismia uskoen, että se on lopulta parempi vaihtoehto kuin kyynistyminen.

Siksi tuntuu, etten voi kirjoittaa feminismistä sen olematta jonninjoutavaa lätinää tai jonkin sortin manifesti. Siispä kirjoitan sen sijaan teoistani, joita ei olisi ilman feminismiä.

Olen uskaltanut hakea työpaikkaa, ja saanutkin sen, koska ensimmäinen naispuolinen esihenkilöni tarjosi minulle vuosien työelämässä olon jälkeen ensimmäisen kokemuksen, jossa minua ei vähätelty tai häiritty.

Minulla on pikkusisko, joka kärsii vaikeasta masennuksesta ja ulkonäköpaineista. Olen halannut itkevää pikkusiskoani ja osannut silittää sen arpia hieman hellemmin. Olen osannut kertoa sille, miksi maailma vaatii tytöiltä niin mahdottomia.

Olen antanut äidilleni anteeksi, ja pyytänyt anteeksi myös omia virheitäni. Olen oppinut, kuinka voin olla muille ihmisille parempi, kiltimpi ja ymmärtäväisempi.

Olen käsikirjoittanut teoksen, jossa tuon esiin ihmisten välistä yhteyttä, voimaa, joka löytyy teoista ja kokemuksista.

Välillä sanon vääriä asioita tai toimin tyhmästi, mutta opin niistä. Olen oppinut kohtaamaan ihmisiä, joita maailma myös kohtelee kaltoin, ja myös oppinut ymmärtämään paremmin sen maailman intersektioita. Mulle feminismi on enemmän lämpöä ja vähemmän inhimillistä kärsimystä.

Enja Seppänen
Päätoimittaja

SYVENNY FEMINISMIIN KUIN RAAMATTUUN

Helsingin yliopiston ylioppilaskunnan esimerkin tavoin Teologian ylioppilaiden tiedekuntayhdistys on feministinen järjestö. Myös Kyyhkynen on feministinen lehti. Eräitä tämä kummeksuttaa. Nämä ihmiset kokevat feministisen julistuksen aatteellisena kannanottona, ja sitä se toki onkin – sikäli kuin esimerkiksi Yhdistyneiden kansakuntien ihmisoikeuksien julistus on aatteellinen kannanotto. Kaikki ihmiset syntyvät vapaina ja tasavertaisina arvoltaan ja oikeuksiltaan. Aika radikaalia.

Uuden testamentin ydinsanomana on tuo sama, tasa-arvoinen ja yleinen Jumalan rakkaus. Näen, että myös feminismi on ytimeltään rakkautta ja radikaalia uskoa siihen, että yhteiskunta tulisi järjestää sorron määrän mini-

moiden. Tämä on yhtä utopistista kuin kristinusko.

Feminismi ymmärretään usein väärin. Nettifoorumeiden kasvattamana entisenä nuorena miehenä omistan tästä ensikäden kokemusta. Nuorempana ymmärsin feminismin ensisijaisesti olkiukkomaisen karikatyyrin kautta, jota antifeministiset piirit tuntuvat tänäkin päivänä vastustavan.

Feministit eivät, aivan oikeista syistä, myöskään valtavasti panosta näiden ajatusten murtamiseen juuri tuon yleisön silmissä. Netin trollaava massa pysyy älyllisten argumenttien singulariteettina, jolle vastaamiseen energiaansa upottava voi rukoilla itselleen boddhisattvan tyyneyttä.

Muistan kuitenkin sen hetken, kun käännyn, siis ymmärsin feminismiä. Tämäkin tapahtui netissä. Luonnosmaisesti piirretty sarjakuva selitti ystävällisesti, kuinka feminismi ei vastusta, vaan nimenomaan auttaa myös minua miehenä. Tuon pienen, näkökulmani muuttaneen stripin ansiosta oivalsin oman vihani ja turhautumiseni yhteiskunnalliset tekijät, ja kuinka paljon parempaa elämä olisi aivan kaikille, jos esimerkiksi ei tarvitsisi performoida tai arvioida sukupuolisuuttaan sellaisten roolien kautta, joita ei tule muutenkaan täyttämään.

Tästä aukesi portti ajattelumalliin, joka on vuosien myötä muuttunut sitä kauniimmaksi ja, jos sallitte, kristillisemmäksi, mitä enemmän ja paremmin se on auennut. Intersektionaalinen feminismi on rakkautta ja välittämistä. Kehdon ripustamista tähtiin.

Jeesuskin toimi ja opetti kuin feministi jo kauan ennen kuin koko sanaa oli keksitty. Siispä myös teologian opiskelijan tulee ottaa feminismi haltuun.

Jemo Kettunen

Päätoimittaja,

Fasistien poliittinen vihollinen

KRONIKKA

KAPITAALI

Forstihuuto

POLICY

Ksöndin

VETOOMUS AINEJÄRJESTÖLEHTITU

Me allekirjoittaneet vastustamme Helsingin yliopiston ylioppilaskunnan talousjohtokunnan esitystä lakkauttaa järjestölehdille myönnettyt tuet ylioppilaskunnan vuoden 2022 budjetissa.

Helsingin yliopiston järjestölehdet ovat olleet tärkeä osa yliopistokulttuuria ja -demokratiaa jo yli 150 vuotta. Kaikille avoimena alustana lehdet tarjoavat jäsenistölleen mahdollisuuden kritisoida ylioppilaskuntaa ja yliopistoa. Tällaisen alustan katoaminen supistaisi yhteisömme moniäänisyyttä merkittävästi. Vanhimmat lehdet ovat olleet toiminnassa yli 150 vuotta, joten niiden toiminta on ehtinyt nivoutua korvaamattomaksi osaksi yliopistokulttuuria. Lisäksi yliopistolain 46. pykälä erityisesti ilmoittaa ylioppilaskuntien tehtäväksi valmistaa opiskelijoita aktiiviseen, valveutuneeseen ja kriittiseen kan-

salaisuuteen. Järjestölehdet ja niiden mahdollistama opiskelijajournalismi ovat äärimmäisen tärkeässä osassa tämän työn tekemisessä.

Järjestölehdet luovat HYY:n järjestöissä identiteettiä ja yhteisöllisyyttä, sekä tukevat yliopiston ja ylioppilaskunnan tavoitteita jäsenistönsä ja opiskelijoidensa sivistämisessä. Ne antavat opiskelijoille vaihtoehtoisen keinon osallistua oman järjestönsä ja ylioppilaskunnan toimintaan. Järjestölehdet ovat monelle järjestölle tärkeä väylä kohdata jäsenistöään ja kommunikoida sen kanssa niin opintoasioista, vapaa-ajan toiminnasta kuin myös omasta tieteenalasta. Ne tarjoavatkin opiskelijoille mahdollisuuden syventyä omaan tieteenalaansa ja siihen liittyviin teemoihin tavoilla, joita yliopiston kurssit tai muu ylioppilaskunnan toiminta ei tarjoa.

Vapaa-ajan kirjoitustyö on erittäin tärkeää oman kirjallisen ilmaisun kannalta, erityisesti jos suorittaa opintojaan englanniksi. Järjestölehdillä on myös suora vaikutus työllistymiseen ja oman alan työelämään tutustumiseen. Ei ole parempaa tapaa oppia ja kerätä kokemusta viestinnästä kuin järjestölehdessä toimiminen. Esimerkiksi lehdisissä kerätty kirjoitustaito ja taitossa käytettävä InDesign ovat tärkeitä työkaluja ammattiteissa, joihin liittyy viestintää. Järjestölehdissä toimijat oppivat viestinnän lisäksi myös työelämälle keskeisiä organisoinnin ja yhteistyöskentelyn taitoja.

Yksi talousjohtokunnan perusteista tukien lakkauttamiseksi on lehtien ympäristövaikutus. Pidämme ympäristövaikutuksiin vetoamista lähtökohdiltaan ongelmallisena, sillä painetun lehden ympäristövaikutus

Groteski

POLEEMI

Kyyhkynen

SIULASET

PIENI puukello

KIEN LAKKAUTTAMISTA VASTAAN

ei ole yksiselitteisesti positiivinen tai negatiivinen. Ympäristövaikutuksia ei ole myöskään tutkittu tarpeeksi, että niihin voisi vedota ylioppilaskunnan päätöksenteossa. Järjestölehdet antavat nykyisellään lukijoilleen mahdollisuuden valita digi- ja paperilehden välillä.

Oleellinen osa järjestölehtien sisältöä on myös kuvitus ja kaunokirjalliset tekstit, kuten runot, novellit ja satiirit. Visuaalinen ilme ja taitto ovat merkittävä osa taideteoksia, jotka vaativat painetun lehden julkaisun – kaikki taidemuodot eivät taivu verkkoon lainkaan. Printtimedian katoaminen vaikuttaisi siis merkittävästi toimitukselliseen sisältöön. Ei myöskään tule unohtaa printtijulkaisun merkitystä sille, että kuvittajien ja valokuvaajien taide tulee nähdä. Järjestölehdet ovat ponnahduslauta ja matalan

kynnyksen alusta tuleville taiteilijoille julkaista teoksiaan, minkä vuoksi päätöksellä olisi vaikutusta myös Suomen taidekentän tulevaisuuteen. Lehden painaminen on usein ehto sille, että myös yliopiston henkilökunta lukee lehtiä.

Järjestölehtitukia maksetaan tällä hetkellä 20 000 euroa HYY:n 3,8 miljoonan euron budjetista, eli vain noin 0,5 % koko ylioppilaskunnan toimintakuluista. Monet järjestölehdet ovat kuitenkin toiminnassaan riippuvaisia näistä tuista. Vaikka useiden lehtien kuluja kustannetaan myös osittain mainostuloilla, on korona rokottanut monien yritysten kukkaroa, eikä sponsoreita ole ollut helppo löytää. Jokainen mainostulo on ollut juhlan paikka jo ennen koronaa, eikä niiden varaan voi laskea koko lehden toimintaa. Osa lehdistä elää puhtaasti leh-

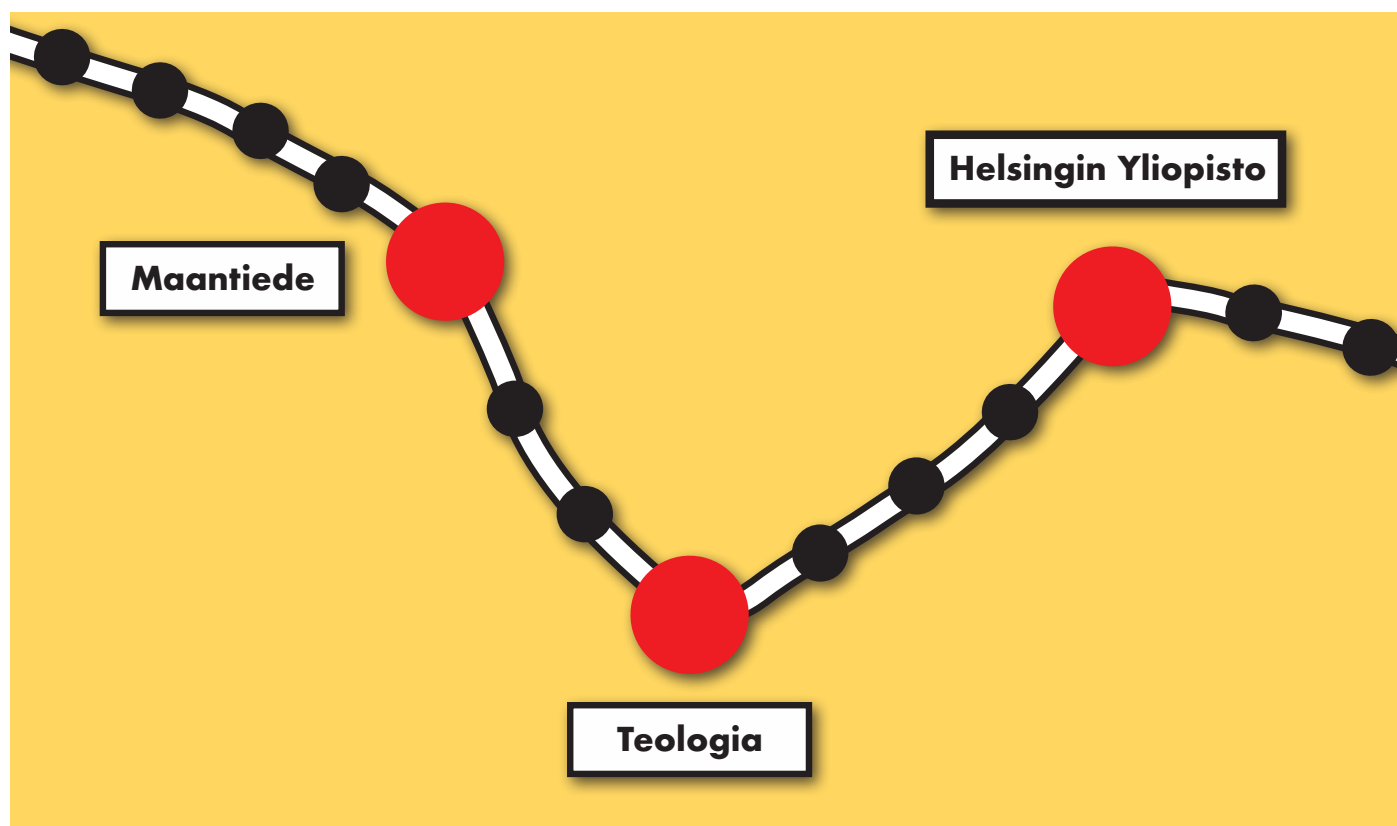
tituen varassa, ja sen loppuminen olisi suoraan printtilehden kuolnisk.

Toimintakulttuurin radikaali ja asteen muutos on iso isku lehtien toiminnan jatkuvuudelle. Mielestämme kaikki muutokset nykyiseen järjestelmään pitää tehdä asteittain ja järjestöjä pitää tukea toiminnan jatkuvuuden takaamiseksi. Myös vaikeassa taloustilanteessa tehdyt päätökset täytyy tehdä pitkäjänteisin ottein ja päätösten vaikutukset huomioiden.

Allekirjoittajat:

Forstihuuto, Groteski, Kapitaali, Kronikka, Ksoidin, Kyyhkynen, Minervan Pöllö, Pieni Puukello, Poleemi, Policy, Siulaset, Tutkain ja Väki

YLIOPISTO RASISMIN PAULOISSA

Totuus, sivistys, vapaus ja yhteisöllisyys. Nämä ovat Helsingin yliopiston yhteiset arvot. Totuutta onkin hyvä lähteä etsimään tarkastellessa viime viikkojen rasismitapauksia Helsingin yliopistossa. Ensimmäinen tapaus tuli pinnalle, kun maantieteen opiskelijoiden fuksiaisissa teemana olivat pelit. Jokaiselle fuksiryhmälle annettiin pukeutumiskoodiksi järjestäjän toimesta peli ja yksi näistä peleistä oli Afrikan tähti. Fuksit noudattivat annettua tehtävänantoa ja pukeutuivat punaisiksi, sinisiksi ja mustiksi pelinappuloiksi, sekä Afrikan tähdeksi, löytöretkeilijäksi ja kahdeksi maantierosvoksi. Kohu nousi, kun yksi vaihto-opiskelijoista näki kuvan tapahtumasta ja teki siitä videon Instagramiin, jota on katsottu yli 60 000 kertaa.

Kohun myötä Helsingin yliopisto onkin saanut paljon lokaa niskaansa kolonialismin ihannoimisesta sekä rasismista. Maantieteen opiskelijoiden oma opiskelijajärjestö on ottanut asiaan kantaa Instagramissa ja kantanut vastuunsa huonosti toteutetusta valinnasta ottaa Afrikan tähti mukaan yhdeksi peleistä. Tämä ”anteeksipyyntö” on kuitenkin saanut kritiikkiä siitä, että siinä ei nimenomaisesti pyydetty anteeksi keneltäkään, vaan otettiin vain vastuu teoista.

Vaikka opiskelijajärjestö ottikin vastuun huonosti toteutetusta tapahtumasta, on vastuu ollut kaikilla. Rasismi on juurtunut niin syvälle ajatteluun ja tekoihin, ettei tällaiselta kohulta olisi varmaankaan voitu

välttää. Jo ne henkilöt, jotka päättivät ottaa Afrikan tähden yhdeksi pukuteemaksi, olisi pitänyt voida tarkastella tätä yhdenvertaisuuden näkökulmasta. Myöskään fuksit eivät osanneet tarkastella pelin ongelmallisuutta pukeutumisessa. Miten sitten tällaisilta rasismin muodoilta voitaisiin välttää tulevaisuudessa? Aktiivisen antirasistisen toiminnan ja aktiivisen yhdenvertaisuustoiminnan myötä.

Rasismi voidaankin näköjään pukea sivistyneisiin vaatteisiin, kun lähdetään tarkastelemaan tarkemmin teologisessa tiedekunnassa noussutta kohua. Luin tästä ensimmäistä kertaa Helsingin Sanomien yliopistokirjeenvaihtaja Valtteri Parikan uutisesta. Syrjintäepäily nousi, kun

tiedekunnalla työskentelevä henkilö etsi islamin tuntiopettajaa peruskouluun. Tiedekunnalla työskentelevä henkilö soitti islamin opettajiksi opiskelevia läpi ja kertoi puhelimesta soittaneensa juuri heille, sillä heidän nimensä kuulostivat suomalaisilta. Nimen suomalaisuus kertoikin ilmeisesti siitä, ettei opettaja olisi islamin opetuksessaan liian tunnustuksellinen.

Kaikki lähti Twitteristä, jossa syytökset tulivat ensimmäistä kertaa esille. Artikkelin kirjoitushetkellä tilannetta edelleen selvittelään teologisen tiedekunnan sisällä. Teologinen tiedekunta kuitenkin on selvittänyt tilannetta Twitterissä ja julkaissut anteeksipyyntönsä. Tiedekunnan mukaan eriarvoistava toimintakulttuuri ei kuulu teologiseen tiedekuntaan eikä opiskelijoita tulisi kohdella eriarvoisesti nimen tai muunkaan ominaisuuden perusteella. Samalla tiedekunta lupaa miettiä työtarjousten välittämisen prosessia uudelleen, jotta vastaavaa ei pääse tapahtumaan uudelleen.

Vaikka tätä kohua katselisi mistä vinkkelistä tahansa, on loppujen lopuksi kyse rasismista. Antirasismien edistäminen on kuvattu yhtenä tavoitteena Helsingin Yliopiston tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmassa 2021-2024. Suunnitelmassa esitetään myös muitakin tavoitteita ja toimia niihin tavoitteisiin pääsemisessä. Yksi näistä esille tuoduista asioista on uskonnollinen ja vakauksellinen yhdenvertaisuus, joka on myös yhdenvertaisuuslakiin kirjattu. Uskontoon tai vakaumukseen liittyvä erimielisyys tai samanmielisyys ei saa suunnitelman mukaan vaikuttaa yliopiston rekrytointeihin. Vaikka yhdenvertaisuussuunnitelmassa rekrytoinnilla tarkoitetaan yliopiston omaa rekrytointia, voidaan tätä suunnitelman osaa myös laajentaa koskemaan yliopiston kaut-

ta tapahtuviin rekrytoinnin eri prosesseihin.

Nimen pohjalta tapahtuva syrjintä ei toki ole uusi ilmiö suomalaisessa yhteiskunnassa. Viime vuosina siihen on kiinnitetty enemmän huomiota, erityisesti sen jälkeen, kun Helsingin yliopiston sosiologian tutkija Akhlaq Ahmad teki tutkimuksen, jossa hän lähetti yli 5000 hakemusta eri nimillä työpaikkoihin. Työntekijä, jolla on ”suomalainen” nimi, tulee palkatuksi useammin kuin ”ulkomaalaiselta” kuulostava nimi. Monet yritykset ovatkin alkaneet kiinnittää huomiota rekrytoinnin yhdenvertaisuuteen nimettömällä rekrytoinnilla, jossa työnantaja ei saa tietää hakijan nimeä tai sukupuolta.

Rasismi ja ennakkoluulot kitkeytyvät hyvin yhteen, joka näkyy myös tässä teologisen tiedekunnan syrjintätapaauksessa. ”Ulkomaalaiselta” kuulostava nimi on luonut tiedekunnan työntekijässä ennakkoluulon, jonka mukaan tällainen henkilö on syvässä uskossa oleva muslimi. Työntekijä on nähnyt tämän ”piirteen” huonona asiana ja tehnyt seuraavaksi toisen ennako-oletuksen: syvässä uskossa oleva muslimi ei voi opettaa islamia peruskoulussa tunnustuksettomasti. Tällaiset ennakkoluulot ja käsitykset ihmisistä ovat rasistisia ja vakavasti syrjiviä. Olisiko tilanne ollut sama, jos peruskouluun olisi etsitty evankelis-luterilaisen uskonnon opettajaa? Miten tämä henkilö olisi voinut tietää, onko opiskelija syvässä uskossa oleva kristitty?

Sen lisäksi, että tämä on rasistista toimintaa, on tämä myös todella haitallista meille teologian opiskelijoille. Teologeina olemme tottuneet kohtaamaan ennakkoluuloja arkielämässä liittyen jokaisen omaan hengellisytyteen, mutta myös siihen, että opiskellaanko teologisessa oikeasti uskonnoista tieteen näkökulmasta

vai uskonnoista tunnustuksellisesti. Teologit ovat oman alansa asiantuntijoita, eivät pelkkiä tunnustuksellisia saarnaajia.

Mitä loppujen lopuksi voimme todeta näistä kahdesta rasismikohusta yliopiston sisällä? Rasismi on kytkeytynyt yhteiskunnan rakenteisiin, valkoiseen etuoikeuteen ja laiskaan antirasistiseen toimintaan. On hienoa, että meillä on yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma, mutta se on vain sanahelinää ilman aktiivista toimintaa. Yliopiston työntekijöitä ja yliopiston piirissä toimivia järjestöjä ei ole sitoutettu suunnitelmaan, eikä annettu tarvittavaa koulutusta, tietotaitoa eikä käytännön toimia rakenteiden muuttamiseen.

Lähteet:

Eemeli Martti, Eetu Pietarinen, Eero Mäntymaa (2019): ”Suomalainen nimi on valtava etu Suomen työmarkkinoilla – tutkija lähetti tuhansia työhakemuksia eri nimillä ja tulokset hätkähdyttävät” <https://yle.fi/uutiset/3-11023468> (Luettu 21.10.2021)

Yhdenvertaisuuslaki (2014): <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141325> (Luettu 21.10.2021)

Helsingin yliopiston tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma (2021) https://www.helsinki.fi/assets/drupal/2021-05/HY_Tasa-arvo_Yhdenvertaisuussuunnitelma_2021-2024_0.pdf (Luettu 21.10.2021)

Teologisen tiedekunnan Twitter -tili: https://twitter.com/HelsinkiTheol/with_replies?ref_src=twsrc%5Etfw%7Ctwcamp%5Etweetembed%7Ctwtterm%5E1450781423170895873%7Ctwtgr%5E%7Ctwtcon%5Es2_&ref_url=https%3A%2F%2Fembed.is.fi%2Fext%2Fembed%2F%3Furl%3Dhttps3A2F2Ftwitter.com2FHelsinkiTheol2Fstatus2F1450781423170895873 (Luettu 21.10.2021)

Valtteri Parikka (2021): Syrjintäpäily paljastui Helsingin yliopistossa: Työpaikkaa tarjottiin vain opiskelijoille, joiden sukunimi ”kuulostaa suomalaiselta” <https://www.hs.fi/kaupunki/helsinki/art-2000008347084.html> (Luettu 21.10.2021)

Valtteri Parikka (2021): Klassikkopelistä rävähti rasismikohu Helsingin yliopistolla: Fuksit pukeutuivat Afrikan tähti -hahmoiksi, opiskelijajärjestö pyytää anteeksi <https://www.hs.fi/kaupunki/helsinki/art-2000008340488.html> (Luettu 22.10.2021)

VAIN PROTESTIN RAJALLA VOI KOHDATA JUMALAN

Kuva: Vilma Myöhänen

Kallion kirkon portailla on kuhinaa. Keskiviikkona 18.8. sää on vuodenaikaan nähden syksyinen. Pappi ja taiteilija Kai Sadinmaa ja hänen tukijoukkonsa ovat lähdössä kulkemaan saman reitin kuin syyskuussa 2017, kun Sadinmaa odotti seuraamuksiaan samaa sukupuolta olevien parien vihkimisestä. Neljän vuoden matka huipentuu tänään, kun Sadin-

maa ystävineen matkaa Kallion kirkolta Bulevardi 16 eteen odottamaan tuomiokapitulin päätöstä Sadinmaan erottamisesta Suomen evankelis-luterilaisen kirkon pappisvirasta.

Tänään Sadinmaan erottamisen perusteena ovat hänen kannanottonsa, joissa kritisoidaan kirkon valtarakenteita. Sadinmaa

on kehottanut seurakuntalaisia viettämään maallikkoehtoollista, kirkkoa päivittämään vanhurskauttamisoppinsa tulkinnan ja pappeja hylkäämään piispat hengellisinä kaitsijoina. Näiden julkilausumien taustalla on Sadinmaan näkemys siitä, että kirkon valtarakenteet halventavat rakkauden kaksoiskäskyä sekä kirkon perimmäistä teologiaa.

Yksi Sadinmaan tukijoista on Tiina Kristoffersson. ”Me ystävyshyimme Kain kanssa, kun eräs yhteinen kirjailijaystävämme esitteli meidät toisillemme. Olin tuolloin Kapsäkki-teatterin toiminnanjohtaja. Keväällä 2017 järjestin Vihdoin vihille -tapahtuman, johon pyysin Kaita vihkimään samaa sukupuolta olevia pareja. Halusin tapahtumaan papin, joka ei ollut juuri silloin työsuhteessa, sillä en halunnut olla vastuussa mahdollisista seuraamuksista. Varmistelin myös Kailta pitkin prosessia, että onhan tämä ok hänelle. Kai pysyi silloin vakaana päätöksessään, ja pysyy edelleen.”

Syyskuussa 2017 Sadinmaa asetui tuomiokapitulin eteen jalkapuuhun odottamaan päätöstä, joka oli silloin vakava moite. Kävelemme nyt saman matkan, mutta tällä kertaa Sadinmaa on melko varma päivän tapahtumien lopputuloksesta. Hän kertoo olevansa helpottunut, sillä aistii, että hänen taistelunsa kirkon valtarakenteita vastaan on viimein loppumassa. ”Kertaakaan en ole pappina levännyt, vaan tämä on ollut jatkuvaa taistelua instituutiota vastaan.”

Sadinmaan ystävä, pastori ja kirjailija Olli Valtonen kävelee kanssamme läpi syksyisen Kalion. Hän on Sadinmaan kanssa eri mieltä monista asioista, ja on haastanut Sadinmaata myös julkisesti. Valtonen on kuitenkin paikalla tukemassa Sadinmaata, koska hänen mielestään piispan vallankäyttö on turhaa suuremman mysteerin edessä. Hänen mielestään kaikki ovat väärässä, ja on hölmöä rajata erimielisyyksissä sitä, kuka on oikeassa ja kuka väärässä.

Kai Sadinmaan performatiivisen teologian ydinsanoma on se,

että kirkon tehtävä instituutiona on itsensä säilyttäminen, ja että institutionaalinen tehtävä peittää allensa Sadinmaan käsityksen kirkon perimmäisestä teologiasta, lähimmäisenrakkaudesta. Sadinmaa on tullut julkisuudessa tunnetuksi avioliittokysymyksen tiimoilta, mutta tämä on hänen mielestään vain oire pohjimmasta ongelmasta. Sadinmaan mielestä piispan vallan tulisi olla juridisen sijaan täysin seremoniallinen.

Kuvataiteilija Ilkka Sariola on myös tukemassa ystäväänsä ja on surullinen siitä, että Sadinmaa erotetaan. ”Kai on liekki, joka tänään sammutetaan. Väsyin itsekin pappina siihen, että jouduin työssäni jatkuvasti taistelemaan asioista, joiden luulisi olevan itsestäänselvyksiä, kuten naisten kanssa työskenteleeseen liittyvistä kysymyksistä.” Sariola luopui pappisuudesta ja palasi työhönsä kuvataiteilijaksi. Hän sanoo kuitenkin näkevänsä kirkossa myös potentiaalia hakea keskusteluyhteyttä eri mieltä ajattelevien välillä. Tällainen yhteys on kuitenkin löydetty sellaistenkin pappien kanssa, jotka ovat Sariolan mielestä tehneet pahempiakin asioita kuin Sadinmaa.

Sadinmaa peräänkuuluttaa ihmisten kunnioittavaa kohtaamista ja keskinäistä yhteyttä. Kysyn, uskooko hän kirkon voivan rakentaa sisäistä yhteyttä vastakainasettelun keskellä.

”Se juna on mennyt jo, ei se kuulu tule enää umpeutumaan. Kyllä avioliittokysymys tullaan ratkaisemaan, mutta se ei ole isoin ongelma kirkossa vaan se, että piispat ovat oikeassa, vaikka olisivatkin väärässä.”

Kävelemme Unioninkatua yliopiston ohi. Millaisia terveisiä Sadinmaa haluaisi lähettää opiskelijoille, jotka miettivät, mahtuvatko he kirkon asettamaan muottiin? ”Sanon, että älä missään nimessä ala papiksi. Älä ikipäivänä. Se on mahdoton tehtävä. Puhutaan, että älä eroa kirkosta, koska vain sisältäpäin voi uudistaa. Mutta se on paskapuhetta. Jos yrität uudistaa kirkkoa sisältäpäin, pitää haastaa perustavia rakenteita. Sillon lähdet sieltä alta aikayksikön ulos, niinkuin mulle on nyt käymässä.”

Tapio Aaltonen on Sadinmaan pitkäaikainen ystävä ja entinen pappi hänkin. Päivän tapahtumista hän on sitä mieltä, että niillä on mahdollisuus määrittää kirkon eksistentiaalinen luonne pitkäksi aikaa. ”Kirkkoon hakeutuu töihin turvallisuushakuisia ihmisiä, joilla ei ole halua uudistaa tai haastaa kirkkoa. Mutta kutsumustahan ei ole pakko toteuttaa juuri kirkossa.” Aaltonen on itsekin toiminut pitkään pappina, mutta vaihtanut alaa yrityskonsultoinnin puolelle, jossa sanoo trendinä olevan teologien eettisen osaamisen arvostus. Aaltosen mielestä Sadinmaan erottamisesta on kyse enemmän luonnekysymyksistä, kuin opillisista kiistoista.

Sadinmaa on ottanut monessa otteessa yhteen Helsingin hiippakunnan piispa Teemu Laajasalon kanssa. Erottamissyistä Sadinmaa on kuitenkin eri mieltä. Vaikkei hän kestänytään katsoa läpi sormien piispa Teemu Laajasalon väärinkäytöksiä, ovat kirkon valtarakenteet suurin ristiriita hänen ja kirkon uskon välillä.

Odotamme tuomiokapitulin edessä yli kaksi tuntia. Kun tuomiokapitulin kokous viimein päättyy, ovesta tulee kirkkoherra Marja

Heltelä. Sadinmaa kysyy Heltelältä, minkä päätöksen he tekivät. Heltelä vastaa vedoten julkisuuslakiin, ettei voi kertoa Sadinmaalle mitään ennenkuin kokouksen pöytäkirjat ovat valmistuneet ja julkaistu, mutta Heltelän olemuksesta on luettavissa jo tullut tuomio. Odotamme tuomiokapitulin aulassa, että pöytäkirjat valmistuvat. Sadinmaa pohdiskelee sitä, kuinka ei olisi pappisvihkimyksen 1994 saadessaan voinut uskoa, että asiat menevät näin. Eniten häntä surettaa se, ettei keskusteluyhteyttä tuomiokapitulin kanssa syntynyt. “Vaadin aikanaan keskustelua, jossa voisin kasvokkain kohdata nämä päätöksentekijät. Se evättiin ja perusteluna sille oli,

että kun olen niin taitava kirjoittaja, että pitäisihän minun ymmärtää kirjoitettua tekstiä.”

Avaamme odotellessa kuohuvinipullon, sillä Sadinmaa sanoo päätöksen olevan juhlistamisen arvoinen, oli se mikä hyvänsä. Mitä Sadinmaa aikoo sitten seuraavaksi tehdä? “Tulee kysymykseen, että eroanko minä kirkosta. En ole päättänyt, enkä tule vielä tänään päättämään. Yks ero kerrallaan. Pitää vakavasti miettiä, mitä se mulle merkitsee. Minähän oon maallikko sitten. Voisin sitten alkaa vetämään maallikkomessuja ja jakamaan ehtoollista. Oon kehoittanu ihmisiä jakamaan toisilleen ehtoollista, ehkä mun pitäis toimia

sitten niin.”

Kokouksen sihteeri tulee lopulta ilmoittamaan pöytäkirjojen olevan valmiita. Sadinmaa on erotettu virastaan.

Pöytäkirjassa lukee, että Sadinmaa ei ole osoittanut tuomiokapitulille tahtovansa pysyä kirkon tunnustuksessa. Kieltäytyykö hän sitten pysymästä tunnustuksessa?

“Siinä, mitä kapituli vaatii, on kyse alistamisen rituaalista. Osoita minulle yksikin pappi, joka täysin parhaansa mukaan pysyy kirkon tunnustuksessa, niin minä syön hattuni. Tunnustus on vain symboli sille, että pitää sokeasti kumartaa kirkon auktoriteettia. Jos et tee sitä, niin ei oo edellytyksiä toimia pappina. Olen aina sanonut, että pysyn tunnustuksessa siinä määrin, kun se ilmaisee oikeaa uskoa. Mulle kiteytyy tunnustus siinä, että minä seuraan Nasaretilaisen Jeesusta, meni syteen tai saveen. En tiedä mitä Jeesus itse ajattelee, mutta koen tekeväni sitä nyt. Se tarkoittaa, että joudun vastakkainasetteluun kirkon instituution kanssa. Mun mielestä se on väistämätöntä, koska instituutiossa perimmiltään ihminen katoaa. Ihminen ei oo siinä tärkeä. Nyt kun ne erottaa minut, niin ne torjuu luotaan myös ne ihmiset, jotka on minun kautta kokeneet kristinuskon ja kirkon läheisenä asiana. Se on heille torjuva ele.”

Sadinmaa lahjoittaa liperinsä näyttelijä Lassi Alhorinteen koiralle, Bobikille, joka näyttlee Sadinmaan koiraa Sadinmaasta kertovassa 10 kohtausta kirkossa -näytelmässä. Pappiskirjansa hän teippaa tuomiokapitulin oveen yhdeksi esteeksi lisää kirkon byrokratian ja ihmisen välille.

ELÄVÄT IKONIT - PYHÄ RISTIN TERESA BENEDICTA (1891-1942)

Elävät ikonit -artikkelisarjassa kutsun lukijat mukaan tutkimaan kristinuskon historian kirkasta tähtitaivasta – apostoleja, marttyyreita, tunnustajia, neitsyitä ja muita, jotka ovat seuranneet Kristuksen jälkiä. Kuten itämaan tietäjät, saatamme löytää jotain varsin tärkeää.

On vaikea kirjoittaa ihmisistä, joiden henkevyys ja hengellinen syvyys aiheuttavat hämmennystä sielussa. Pyhä Ristin Teresa Benedicta on tällainen ihminen. Tässä artikkelissa pyrin esittelemään joitain huomioita, joita pidän kiinnostavina, koskettavina tai tärkeinä koskien pyhän Benedictan elämää. Lukija voi halutessaan myös tutustua *Elävät ikonit* -sarjan muihin artikkeleihin, sillä uskon että niiden sisältö tukee toisiaan.

Israelin tytär

Edith Stein syntyi 12. lokakuuta 1891 Bresalaussa juutalaiseen perheeseen. Hän oli **Auguste Courantin** (1849–1936) ja **Siegfried Steinin** (1844–1893) yhdestoista lapsi. Molemmat vanhemmat tulivat uskonnollisesta perheestä, joskin äiti oli heistä kahdesta aktiivisempi uskonharjoittaja. Uskonto oli joka tapauksessa läsnä perheen arjessa: ruokamääräyksiä noudatettiin, sapattina ei tehty töitä ja suuria pyhiä juhlittiin. Isällä oli pieni puutavaraliike, joka ei tosin hänen elässään ollut kovin menestyvä. Isä menehtyi nuorella iällä vuonna 1893.¹

Kuva: Emmy-Lee Nykvist

Edith oli vilkas lapsi ja hän pärjasi hyvin koulussa. Suhde vanhempien juutalaiseen uskoon heikkeni vähitellen ja teini-ikäisenä hän menetti uskonsa ja lopetti rukoilemisen. Vuonna 1908 hän aloitti opinnot tyttöreaalilyseossa. Jo tuohon ai-

kaan hän alkoi osoittaa kiinnostusta sukupuolten tasa-arvo kysymyksiä kohtaan ja saikin kutsumanimen ”suffragetti”.² Edith valmistui ylioppilaaksi erinomaisin arvosanoin ja päätti lähteä opiskelemaan filosofiaa Breslaun yliopistoon. Valinta oli

ehkä epätyypillinen, mutta Auguste-äiti kuitenkin tuki Edithiä tämän valinnassa. Opintojensa alkuvaiheessa Edith keskittyi psykologian opiskeluun, joka kiinnosti häntä kovasti. Psykologian opiskelu johdatti hänet tutustumaan **Edmund Husserlin** (1859–1938) filosofiaan, joka teki Edithiin suuren vaikutuksen.³ Husserlia pidetään fenomenologian perustajana. Fenomenologia on filosofia, joka tutkii subjektin tietoisuuden rakenteita. Olemista koskevat arvostelmat on fenomenologisessa tutkimuksessa ”sulkeistettava” eli ikään kuin siirrettävä sivuun, jotta voidaan päästä käsiksi subjektin tietoisuuden yleisimpiin rakenteisiin ja näin kaiken ymmärryksen perustaan.⁴ Edith itse kuvailee väitöskirjassaan *Zum Problem der Einfühlung* (Empatian probleemasta, 1917) fenomenologian tavoitteen olevan tiedon perustan löytäminen ja metodin olevan kaiken epäiltävissä olevan sulkeistamisen ja subjektin tietoisuuden rakenteiden tutkiminen ja määrittely.⁵

Husserlin opissa

Luettuaan osan Husserlin *Loogisista tutkimuksista* (1900–1901) Edith päätti lähteä Göttingeniin Husserlin oppilaaksi. Hän saapuikin Göttingeniin huhtikuussa 1913 ja tapasi heti **Adolf Reinachin** (1883–1917), Husserlin tähtioppilaan, jolla oli erityinen kyky eksplikoida Husserlin ajattelua.⁶ Pian Edith tapasi myös Husserlin ja pääsi heti Göttingenin filosofisen seuran sisäpiiriin. Myöhemmin saman vuonna hän tutustui myös **Max Scherleriin** (1874–1928), joka oli ensimmäinen ajattelija, joka tutustutti Edithin katoliseen aatevirtaukseen.⁷

Edithin filosofian opinnot Göttingenissä etenivät mallikkaasti, ja hän alkoi jo pohtimaan väitöskirjansa aihetta. Tutkimuskysymykseksi yksilöityi empatian fenomenologia. Kysymys

nousi Husserlin teoksen *Ideen* (Ideat, 1913) pohjalta, jossa Husserl oli käyttänyt *Einfühlung* -käsitettä määrittelemättä sitä liioin.⁸ Tämä oli sopiva aukko, jonka Edith voisi väitöskirjallaan pyrkiä paikkaamaan. Ensimmäisen maailmansodan puhkeamisen kesällä 1914 kuitenkin keskeytti Edithin tutkimustyön.

Edith kouluttautui sairaanhoitajan tehtäviin Punaisen Ristin kurssilla, mutta kun häntä ei lähetetty rintamalla, hän palasi takaisin Göttingeniin jatkamaan opintojaan – hän sai filosofian ohella tekemänsä opettajantutkimuksen viimeisteltyä vuonna 1915. Myöhemmin samana vuonna Edith kutsuttiin palvelukseen Itävaltaan, jossa sattui olemaan pula hoitajista. Hän työskenteli viisi kuukautta sairaalassa Määrissä.⁹ Palattuaan Göttingeniin hän jatkoi väitöskirjansa työstämistä. Heinäkuussa 1916 väitös oli valmis ja Edith lähti esittelemään sitä Husserlille Freiburgiin, johon Husserl oli ehtinyt siirtyä. Edith suoriutui erinomaisesti suullisesta kuulustelusta, mikä avasi hänelle mahdollisuuden jatkaa tutkimuksen tekemistä. Husserlin heikko kunto tarjosi Edithille myös mahdollisuuden toimia Husserlin henkilökohtaisena assistenttina.¹⁰

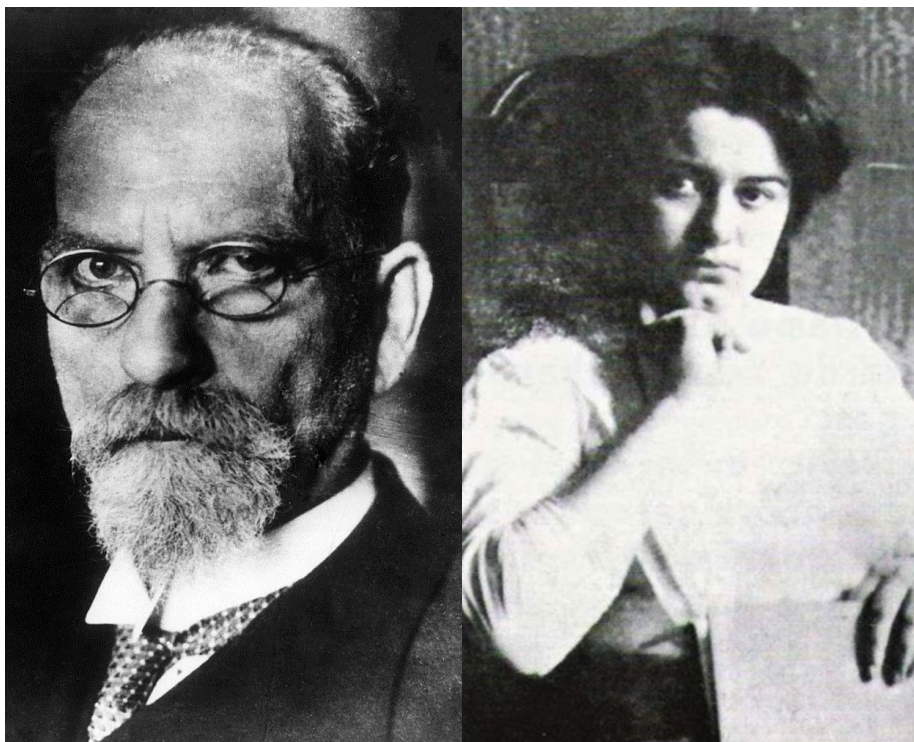
Empatia subjektia konstituivana havaitsemisen tapana

Edithin väitöskirja jakautuu kolmeen osaan: Ensimmäisessä hän käsittelee empatian olemusta, toisessa ihmissubjektin psyko-fyysistä rakentuneisuutta ja kolmannessa empatian ja ihmisen hengen suhdetta toisiinsa. Hänen mukaansa empatia on *sui generis* havaitsemisen akti, jonka olemus on tietoiseksi tuleminen vieraan subjektin kokemuksellisista tiloista.¹¹ Voin esimerkiksi nähdä toisen selän olevan kipeä. Saatan huomata tämän jostain pienestä liikkeestä, jonka toinen tekee ja rutistaa otsaansa. Ulkoi-

set havainnot ovat osa kokemusta, mutta kun tarkastelen kokemusta, ei kipu varsinaisesti ole annettu missään ulkoisessa, vaan sen rinnalla. Empatia ei siis ole palautettavissa aistihavaintoon.¹² Empaattinen havainto ei kuitenkaan ole ”minun”, vaan se on toisen ”minun” kokemus. Tätä dynamiikkaa Edith tahtoo selittää sanomalla, että empaattinen havainto on ei-alkuperäinen kokemus, toisin kuin nykyhetkessä tapahtuva kokemus minän omista tunteista.¹³ Tätä distinktiota voi ajatella seuraavasti: Kun näen toisen iloitsevan, en kuitenkaan itse ole iloinen. Jos taas tulen iloiseksi toisen ilosta, on nyt havainto suuntautunut minuun, eikä enää empaattisen havainnon avulla toiseen.¹⁴

Voiko ihminen saada tietoa Jumalasta empatian avulla? Entä toisin päin? Edith käsittelee näitä kysymyksiä lyhyesti, mutta vastaus jää hieman hämäräksi. Toisaalta Edith toteaa, että ihmiset voivat ymmärtää Jumalan kokemuksesta jotain juuri tällä tavalla ja että näin myös Jumala ymmärtää ihmisten kokemuksia.¹⁵ Toisaalta Edith toteaa toisaalla, että ainakin *kehollinen* empatia vaatii jonkinlaista samankaltaisuutta.¹⁶ Tämä jättää kuitenkin avoimeksi kysymyksen siitä, päteekö sama *henkiseen* empatiaan, eli täytyykö empaattisen havainnon kohteen sisällön olla henkisiltä ominaisuuksiltaan riittävän samankaltainen, jotta empaattinen havaitseminen on mahdollista. Jos siis Jumala on olemukseltaan täysin ihmisymmärryksen tavoittamattomissa, onko hän samalla myös empaattisen havainnon saavuttamattomissa? Teologian näkökulmasta tämän ontologis-fenomenologisen kuilun ylittää Jumala armossaan kaksiluontoisessa Kristuksessa – ”Sana tuli lihaksi ja asui meidän keskellämme. Me saimme katsella hänen kirkkauttaan, kirkkautta, jonka Isä ainoalle Pojalle antaa.” (Joh. 1:14)

Husserl ja Stein. Kuva Edithistä otettu hänen opiskellessaan Breslaussa (ca. 1913–1914). Husserlin kuva Mondadori Publishers (tekijänoikeudeton). Steinin kuva Monasterio Santa Teresa de Jesús (tekijänoikeudeton).

Käännekohtia

Edith oli ollut aina kiinnostunut eksistentiaalisista ja todellisuuden perimmäistä olemusta koskevista kysymyksistä – näiden kysymysten tarkasteluahan fenomenologian piirissäkin jossain määrin toteutetaan. **Roman Ingardenin** (1893–1970) kanssa käydystä kirjeenvaihdosta – joka jatkui aina vuoteen 1938 asti – voi nähdä Edithin kasvavan kiinnostuksen uskonnollisia kysymyksiä kohtaan jo vuonna 1917.¹⁷ Edith jatkoi tutkimustaan, mutta suuret muutokset olivat jo aluillaan. Saman vuoden lopulla Edith koki kovan menetyksen, kun Göttingenin piiristä tuttu Reinach kaatui rintamalla. Tämä menetys ajoi Edithin kriisiin, kun hän koki oman filosofiansa olevan kykenemätön vastaamaan ystävän kuoleman herättämiin syviin kysymyksiin. Hän jätti assistentin tehtävät ja perehtyi Reinachin jälkeensä jättämiin uskonnonfilosofiin käsikirjoituk-

siin, sekä myös Uuden testamentin teksteihin. Reinachin Anne-lesken tapaaminen oli myös käännekohta – Annen yliluonnollinen rauhallisuus ja toiveikas olemisen tapa liikuttivat Edithiä syvästi. Myöhemmin pohtiessaan näitä aikoja Edith on todennut Anne Reinachin syvän uskon kohtaamisen olleen merkittävä hetki Edithin kääntymyksessä kristinuskoon.¹⁸

Naisen asemasta, luonteesta ja taipumuksista

Edithin nuoruusvuodet ja myöhempi yliopistoelämä sattuivat osumaan yhteen monien sukupuolten tasa-arvoa koskevien murrosten kanssa. Tytöille oli myönnetty oikeus suorittaa ylioppilastutkinto 1800-luvun lopulla ja vasta vuonna 1908 oli naisille myönnetty oikeus opiskella kaikissa Saksan yliopistoissa. Edith itse koki tasa-arvokysymykset tärkeiksi ja hän kuului muun muassa Preussin äänioikeusyhdistykseen,

joka ajoi naisten täyttää poliittista tasa-arvoa, sekä yliopistossa naisopiskelijoiden yhdistykseen. Hän ei myöskään voinut kuvitella itseään kotiäitinä, johon tuolloin vallitseva yhteiskunnallinen eetos ohjasi – vaimoksi ja äidiksi.¹⁹ Husserlin assistenttina toimiminen vuosina 1916–1918 oli myös ennennäkemätöntä – hän oli ensimmäinen filosofian assistenttina toiminut nainen saksalaisessa yliopistossa.²⁰ Edithin suurin toive ennen kääntymystä oli yliopistoura filosofian alalla. Vuodesta 1919 eteenpäin tämä olisi ollut teoriassa mahdollista, mutta todellisuudessa kaikki Edithin habilitaatio-pyrkimykset tyrmättiin Husserlin suosituskirjeestä huolimatta.²¹ Vertailun vuoksi Edith Steinia paljon tutkinut **Heidi Tuorila-Kahnpää** huomauttaa, että Suomessa ensimmäinen filosofian naisprofessori, **Raili Kauppi** (1920–1995) nimitettiin vasta vuonna 1969.²²

Edith puhui ja kirjoitti elämänsä aikana paljon naiseudesta ja sen suhteesta erityisesti kasvatukseen ja koulutukseen. Hänen myöhemmässä ajattelussaan hän tekee eroa niin kutsuttuihin suffragisteihin, jotka olivat hänen mukaansa naisten emansipaatiota edistäessään vieneet samalla individualistisen ajattelun niin pitkälle, että se esti naisten erityispiirteiden, ja näin myös naiseuden itseisarvon tunnistamisen.²³ Edithin mukaan naisen erityispiirteitä ovat persoonallisen asenteen ja kokonaisvaltaisen ajattelutavan korostuneisuus. Persoonallisella asenteella Edith tarkoittaa taipumusta olla kiinnostunut itsestä ja toisesta konkreettisina ihmispersoonina. Kokonaisvaltainen ajattelu taas viittaa taipumukseen nähdä oma ihmiselämä kokonaisuutena, jossa kaikki liittyy kaikkeen, ja toisaalta pyrkiä myös kohtaamaan toinen hänen persoonansa täyteydessä.²⁴ Erityisellä tavalla Edith uskoi, että

nämä piirteet korostuvat äitiydessä ja kumppanuudessa. Kumppanuus on toisen tukemista oman persoonansa lujuteen tukeutuen ja äitiys on ihmisen kasvattamista ja ruokkimista kohti täyteyttä ja eheyttä, johon jokainen ihminen on kutsuttu.²⁵ Täyden ja eheän ihmisyyden arkkityyppi on Jeesus Kristus, jonka elämää voimme tutkiskella etsiessämme ihmisyyden ideaalia. Tämän totuuden valaisemana Edith päättelee edelleen, että naiseuden itseisarvo perustuu pohjimmiltaan sille erityiselle alttiudelle, jolla nainen vastaanottaa Jumalan työn sielussaan.²⁶ Edithin mukaan naisellista lähestymistapaa kaivataan kaikilla yhteiskunnan tasoilla – toisen kohtaamista äidillisen huolehtivalla tavalla, joka ottaa huomioon ihmispersoonan itsensä sen koko täyteydessään. Tämän universaalin äitiyden – äitiyden, joka ei rajoitu verisiteisiin – arkkityyppi on pyhä Neitsyt Maria, Jumalan äiti:²⁷ kuten Vatikaanin II:n kirkolliskokouksen dogmaattinen konstituutio *Lumen gentium* (1964) esittää: ”Autuas Neitsyt, jonka jumalallinen kaitselmuksensa Sanan lihaksitulon yhteydessä oli hamasta iankaikkisuudesta saakka ennalta määrännyt Jumalan äidiksi, oli täällä maan päällä jumalallisen Vapahtajan hellä äiti ja erityisellä tavalla ennen kaikkia muita hänen aulis avustajansa ja Herran nöyrä palvelijatar. Hän tuli raskaaksi, synnytti ja ruokki Kristuksen, asetti hänet Isän eteen temppelissä ja osallistui Poikansa kärsimykseen tämän kuollessa ristillä. Näin hän aivan erityisellä tavalla kuuliaisuutensa, toivonsa, uskonsa ja palavan rakkautensa kautta myötävaikuttanut Vapahtajan työssä yliluonnollisen elämän uudelleen syntymiseen ihmismissieluissa. Tästä syystä Maria on meidän äitimme armon järjestyksessä.”²⁸

Kääntymys ja luostarielämä

Uudenvuodenpäivänä 1922 Edith kastettiin Bergzabernissa, Pyhän Martin katolisessa kirkossa. Kristillisen kääntymyksen kriittinen vaihe tapahtui kesällä 1921, kun Edith eräänä iltana löysi ystäviensä kirjahyllystä pyhän **Jeesuksen Teresan** (1515–1582) elämäkerran ja luki sen yhdeltä istumalta. Hän koki välittömästi kutsun seurata pyhää Teresaa ja ryhtyä karmeliittasisareksi. Näin ollen hänen oli myös liitettävä katoliseen kirkkoon.²⁹

Kirkon jäsenenä Edith osallistui päivittäiseen messuun, josta tuli hänen elämänsä keskipiste. Hän ei kuitenkaan katkaissut välejänsä ystäviinsä tai juutalaisiin perheenjäseniinsä, vaan kävi kesäisin äitinsä luona Breslaussa.³⁰ Kun ura yliopistolla ei tuntunut aukeavan, Edith lähti opettajaksi Speyerin Pyhän Magdalenan luostariin. Siellä Edithille tarjottiin ylläpito ja hän sai tilaisuuden tutustua katoliseen uskonelämään syvemmin. Koulussa Edith opetti saksan kieltä ja kirjallisuutta, sekä filosofiaa ja latinaa. Häntä eivät tietenkään sitoneet luostarilupaukset tuohon aikaan, mutta vaikuttaa siltä, että henkisesti hän oli jo omaksunut luostarielämän syvimmän eetoksen – köyhyyden, naimattomuuden ja kuuliaisuuden. Hän myös osallistui luostarin hetki-palveluksiin ja vietti muutenkin paljon aikaa rukoillen – joskus jopa läpi yön. Edith asui kuitenkin muurien ulkopuolella, luostaria vastapäätä.³¹ Vuonna 1926 Edithille annettiin laajemmin opetustehtäviä ja vuosien 1928–1933 välillä hän myös luennoi naisen olemuksesta ja asemasta katolisissa piireissä. Filosofisen tutkimuksen saralla hän tutustui pyhän **Tuomas Akvinolaisen** (1225–1274) ajatteluun käännöstyön kautta. Hän päätyikin 1920-luvun lopulla tutkimaan muun muassa Tuomaan ajattelua suhteessa Husserlin fenomenologiaan.³²

Vuonna 1933 **Adolf Hitlerin** (1889–1945) noustessa Saksan valtakunnankansleriksi Edith koki suurta huolta juutalaisten tulevaisuudesta Saksassa. Huhtikuussa hän oli käymässä karmeliittaluostarissa Kölnissä ja hän rukoili, että Herra näyttäisi hänelle millä tavalla hän voisi kantaa osansa juutalaisen kansan rististä. Tuorila-Kahanpää tulkitsee Edithin tarkoittavan tällä ”sekä mystistä solidaarisuutta juutalaisten kanssa että toimintaa heidän puolestaan.”³³

Antisemitististen lakien johdosta Edith menetti oikeuden luennoida, joten hän irtisanoutui opettajantöistään. Vuoden 1933 huhtikuussa Edith sai vihdoin rukouksessaan vahvistuksen luostarikutsuun. Mönsterin pyhän Ludgeruksen kirkossa. Edithin rippisä ja kaksi muuta pappia antoivat suostumuksensa ja kesäkuussa Edith esittäytyi Kölnin karmeliittasisarille, jotka ottivat hänet iloitsevaan. Ennen sisarien joukkoon liittymistä Edith kuitenkin kävi kotonaan Breslaussa hyvästelemässä perheensä. Äidille Edith ei ollut uskaltanut aikomuksistaan vielä kertoa, sillä hän tiesi asian olevan äärimmäisen raskas Augustelle. Syyskuussa äidin luona asia tuli lopulta ilmi ja lähes koko suku yritti saada Edithin perumaan aikeensa. Erityisesti Auguste oli hyvin surullinen ja viimeiset päivät olivat sekä Edithille, sekä äidille hyvin raskaita. Lähdön aamuna äiti ja Edith halusivat toisiaan hyvästiksi. Tämä oli viimeinen kerta, kun he näkivät toisensa. Pyhän Jeesuksen Teresan muistopäivän aattona 14. lokakuuta 1933 Edith saapui luostariin ja hänet saatettiin klausuurin ovelle, jolla hänelle ojennettiin krusifiksi suudeltavaksi, kuten karmeliittaluostareissa perinteen mukaisesti tehdään.³⁴ Näin Edith Steinistä tuli sisar Ristin Teresa Benedicta.

Ohikulkijat ihmettelevät juutalaisomisteisen yrityksen rikottuja ikkunoita Kristalliyön jälkeisenä päivänä. (10.11.1938) tekijänoikeudeton.

Vuonna 1935 systemaattinen sorto Natsi-Saksassa syveni. Syyskuussa juutalaisilta riistettiin kansalaisuus ja marraskuussa äänioikeus. Kesällä 1936 Auguste-äiti sairastui ja menehtyi lopulta 87-vuotiaana syyskuussa. Hän ei jättänyt sisar Benedictalle perintöä, mutta Benedicta sai kuitenkin äitinsä rukouskirjan. Hän oli vakuutunut siitä, että Auguste-äiti oli tai vaassa ja rukoili hänen puolestaan.³⁵

Suuret koettelemukset

Huhtikuussa 1938 sisar Benedicta antoi ikuiset lupauksensa. Saman vuoden marraskuussa alkoi uusi vaihe natsien sortopolitiikassa. Antisemitististä väkivaltaa oli ilmennyt Saksassa vuoden 1933 jälkeen jonkin verran, mutta marraskuun 9. päivän iltana natsien väkivaltaisuuDET yltyivät merkittävästi. Synagogia tuhottiin, juutalaisia pahoinpideltiin ja tapettiin, ja heidän kotejaan ja yritystilojaan vandalisoitiin. Tuota yötä kutsutaan usein nimellä *Kristallnacht* (Kristalliyö), joka viittaa juutalaisten yritysten rikottuihin ikkunoihin, joiden sirpaleet makasivat pitkin katuja.³⁶ Sisar Benedicta ymmärsi, että hän vaaransi läsnäolollaan muiden sisarten hengen, joten hän anoi saada siirtyä Echtin luostariin Alankomai-

hin. Hän sai luvan ja lähti kiireellä, vaikka rakkaan luostarin jättäminen oli vaikeaa. Hän sopeutui kuitenkin lopulta hyvin ja oppi kielen nopeasti. Myös hänen siskonsa Rosa sai luvan muuttaa Echtin luostariin turvaan.³⁷

Turvallista eloa kesti kuitenkin vain vähän aikaa, sillä toukokuussa 1940 Saksa miehitti Alankomaat ja kaikki Alankomaiden 140 000 juutalaista määrättiin rekisteröitäväksi. Saksassa ja Alankomaissa voimassaolleet juutalaisiin kohdistuneet rajoitukset eivät kuitenkaan vaikuttaneet luostarielämään. Alankomaissa tilanne heikkeni entisestään helmikuussa 1941, kun juutalaisia alettiin karkottaa keskitysleireille. Juutalaisille ilmoitettiin, että heidän tulisi ilmoittautua viranomaisilla maasta poismuuttoa varten – todellisuudessa tämä rekisteröinti oli osa prosessia, jonka tavoitteena oli juutalaisten pakosiirto keskitysleireille. Benedicta ja Rosa yrittivät saada luvan muuttaa Sveitsiin, mutta maastamuuttolupaa ei heille annettu. Samoihin aikoihin katolisen kirkon piispojen (ja myös muiden kirkkokuntien edustajat) vaatimus peruuttaa suunniteltu juutalaisten pakosiirto johti hirmuvallan kostoiskuun – Gestapo sai määräyksen pidättää suuren määrän

katolisia juutalaisia. Elokuun 2. päivä 1942 Gestapo tuli hakemaan Benedictaa ja Rosaa kesken hetkipalveluksen. Benedicta käyttäytyi rauhallisesti ja pyysi muita sisaria rukoilemaan. Hän tiesi, että kieltäytymisellä olisi vakavat seuraukset koko luostarin kannalta.³⁸

Sisarukset kuljetettiin Amersfoortin leirille, jossa olot olivat karut. Leirille joutuneet sisaret jatkoivat hengellisen elämän rytmin ylläpitämisestä rukoilun yhdessä. Seuraavan päivänä heidät siirrettiin Wasterbokin leirille, joka oli itsessään hyvin ylläpidetty leiri, mutta josta lähti säännöllisesti kuljetuksia tuhoamisleireille. Wasterbokista sisar Benedicta kirjoitti kirjeen Echtin luostariin, jossa hän kertoo olevansa mieleltään rauhallinen, vaikka pyhään messuun osallistuminen ei olekaan mahdollista – Jumala on silti läsnä hänelle ”sisimpäämme tiukasti suljetussa luostarikammiossa”.³⁹ Sisar Benedicta vietti leirillä aikaa erityisesti muiden naisten kanssa ja hoiti heidän lapsiaan, kun toiset eivät enää jaksaneet.⁴⁰

Perjantaina 7. elokuuta Benedicta, Rosa ja vajaa tuhat muuta ihmistä pakattiin junaan Hooghalenin asemalla. 9. elokuuta juna saapui määränpäähensä Auschwitziin. Asemalaiturilla lääkäri erotti työkykyiset – heistä suurin osa oli miehiä – muista ihmisistä, jotka kuljetettiin pois. Sisar Benedicta ja Rosa Stein luettiin murhattavien joukkoon ikänsä puolesta – heidän viimeisistä hetkistään meillä ei ole varmaa tietoa.

Rakkauden marttyyrit

Edellisessä artikkelissani kirjoitin pyhästä **Maximilian Kolbesta** (1894–1941), puolalaisesta fransiskaani-isästä, joka antoi henkensä toisen ihmisen puolesta Auschwitzin tuhoamisleirillä elokuussa 1941. Myöhemmin pyhä paavi **Johannes Paavali II** (1920–

2005) kanonisoi Kolben ja kutsui häntä ”rakkauden marttyyriksi” (martire dell’amore), jonka kuolema oli voiton merkki – voiton systemaattisesta halveksunnasta ja vihasta ihmistä kohtaan, voitto ”joka muistutti Kristuksen voittoa Golgatalalla.”⁴¹ Pyhä Benedicta murhattiin vain vuoden myöhemmin kuin Kolbe, elokuussa 1942. Emme tiedä Benedictan kuolemaa edeltävistä hetkistä juuri mitään, mutta hänet luultavasti murhattiin muiden uhrien joukossa kaasukammiossa, jota kutsuttiin ”pieneksi valkoiseksi taloksi”. Myös sisar Benedictaa paavi Johannes Paavali II kutsui ”rakkauden marttyyriksi” saarnassaan vuonna 1998, julistaessaan hänet koko kirkon pyhimyksi.⁴² Paavin sanat valottavat myös pyhän Benedictan ajatusta juutalaisen kansan ristin kantamisesta: ”Se, joka todella rakastaa ei pysähdy kärsimyksen edessä, vaan hyväksyy yhteyden kärsimyksessä, rakastetun kanssa.”⁴³ Toisen tai oman kärsimyksen hyväksyminen saattaa kuulostaa perverssiltä ilman oikeaa tulkinnallista avainta: Tulisiko minun todella hyväksyä se kärsimys, joka minua ja läheisiäni kohtaa? Eikö olisi oikein vastustaa kärsimystä? Jeesus näyttää osoittavan hyväksyvänsä sovittavan kärsimyksensä seuraavassa raamatunkohdassa: ”Isä rakastaa minua, koska minä annan henkeni – saadakseni sen jälleen takaisin. *Kukaan ei sitä minulta riistä, itse minä sen annan pois. Minulla on valta antaa se ja valta ottaa se takaisin.* Niin on Isäni käskennyt minun tehdä.” (Joh. 10:17–18) Isä Jacques Philippe (1947–) selittää tätä kohtaa seuraavasti: Jeesuksen sanat vaikuttavat paradoksaalisilta, sillä tiedämme hänen tulleen vangituksi ja ristiinnaulituksi – tässä mielessä voidaan nähdä, että Jeesuksen henki nimenomaan riistettiin häneltä. Tämä ei kuitenkaan määrittänyt Jeesuksen kärsimystä ja kuolemaa vaan se vapaus, jonka hän voitti tehdessään kuolemastaan rakkauden uhrin: ”By

his free and loving consent, the life that was taken became a life given.”⁴⁴ Hyväksyminen ei siis tässä yhteydessä tarkoita luovuttamista kärsimyksen edessä, vaan kärsimyksen todellisuuden hyväksymistä Jumalan armoon tukeutuen.⁴⁵ Tämä mahdollistaa ulkoisista tekijöistä riippumattoman sisäisen vapauden. Pyhän Benedictan ollessa vangittuna hänen kerrotaan olleen erityisen rauhallinen.⁴⁶ Samanlainen vaikutelma on jäänyt pyhästä Maximilian Kolbesta, joka pakko-työn uuvuttamana jakoi edelleen sacramentteja ja rukoili muiden vankien kanssa. Ehkä juuri edellä kuvatun hengellisen dynamiikan mukainen Jumalan armoon tukeutuva vapaus, joka elää ”sisimpäämme tiukasti suljetussa luostarikammiossa”⁴⁷ mahdollisti näiden pyhien ”yhteyden kärsimyksessä, rakastetun kanssa”.

Lähteet ja viitteet:

Belt, Jaakko (2018). Fenomenologia alkavana tieteenä. Niin & näin. 2018.

Beyer, Christian (2020). Edmund Husserl. Edward N Zalta (toim.), The Stanford Encyclopedia of Philosophy. Metaphysics Research Lab, Stanford University. <https://plato.stanford.edu/archives/win2020/entries/husserl/>.

Butler, Alban (1998). Butler’s lives of the saints: August - New Full Edition. John Cumming (toim.) Tunbridge Wells: Burns & Oates.

Farmer, David (2011). Stein, Edith. The Oxford Dictionary of Saints. Oxford: Oxford University Press.

Garbarini, Alexandra, Emil Kerenji, Jan Lambertz & Avinoam Patt (2011). Jewish Responses to Persecution: 1938–1940. Lanham, Md: AltaMira Press.

Johannes Paavali II (s.a.). 10 ottobre 1982, Canonizzazione di Massimiliano Maria Kolbe | Giovanni Paolo II. https://www.vatican.va/content/john-paul-ii/it/homilies/1982/documents/hf_jp-ii_hom_19821010_canonizzazione-kolbe.html. (luettu 9.4.2021a).

– 11 October 1998, Canonization of Edith Stein | John Paul II. https://www.vatican.va/content/john-paul-ii/en/homilies/1998/documents/hf_jp-ii_hom_11101998_stein.html. (luettu 27.10.2021b).

– Homily for the Canonization of St. Maximilian Maria Kolbe. https://www.piercedhearts.org/jpii/jpii_homilies/homilies_1982/oct_10_1982_canonization_max_kolbe.htm. (luettu 30.3.2021c).

Macintyre, Alasdair (2007). Edith Stein: a philosophical prologue. London: Continuum.

Philippe, Jacques (2007). Interior Freedom. New York: Scepter Publishers.

Salo, Viljami (2021). Elävät ikonit - Maximilian Kolbe (1894-1941). (7.5.2021). Kyyhkynen. <https://kyyhkynen.tyt.fi/elavat-ikonit-maximilian-kolbe-1894-1941/>. (luettu 27.10.2021).

Smith, David Woodruff (2018). Phenomenology. Edward N Zalta (toim.), The Stanford Encyclopedia of Philosophy. Metaphysics Research Lab, Stanford University. <https://plato.stanford.edu/archives/sum2018/entries/phenomenology/>.

Stein, Edith (1989). On the Problem of Empathy: The Collected Works of Edith Stein. Kääntäjä Waltraut Stein. Washington, D.C: ICS Publications.

– (1996). Essays On Woman. L Gelber & Romaeus Leuven (toim.) Kääntäjä Freda Mary Oben. Washington, D.C: ICS Publications.

Steinweis, Alan E. (2009). Kristallnacht 1938. Harvard University Press.

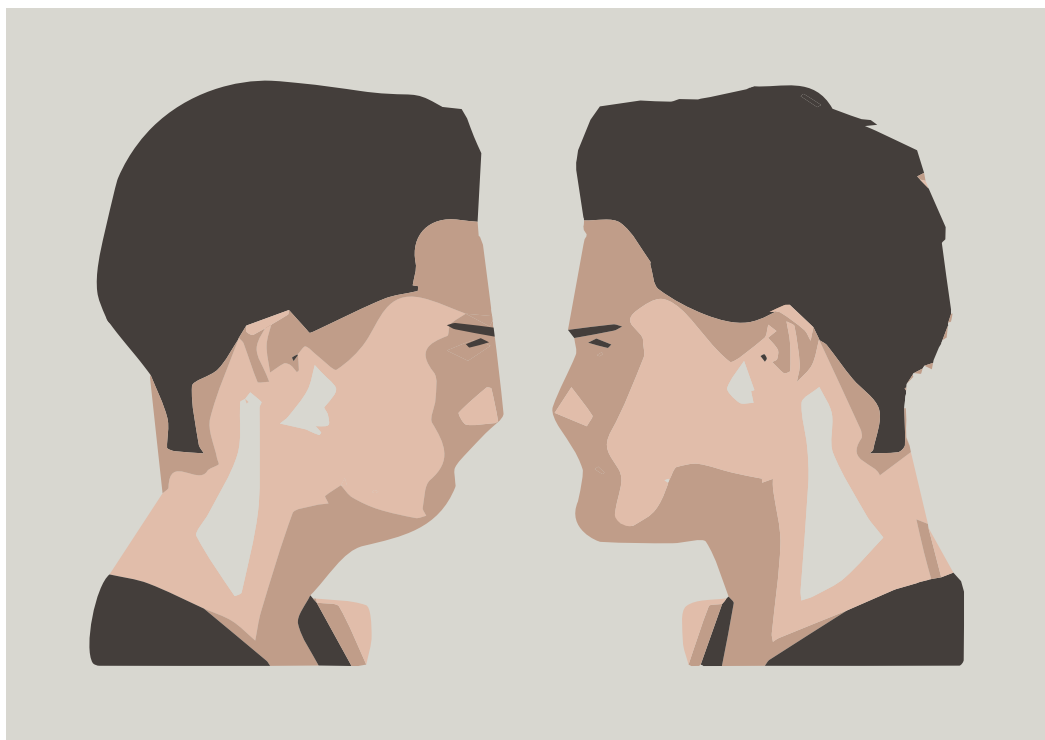
Tuorila-Kahanpää, Heidi (2003). Euroopan ikonit: Edith Steinin elämä 1891-1942. Jyväskylä: Minerva.

Unkila, Paula (2016). Empatian ongelmasta - Edith Stein -päivä. Niin & näin. 2016.

Vatikaanin toinen kirkolliskokous - Lumen gentium (1964) Katolinen kirkko Suomessa. <https://katolinen.fi/lumen-gentium/>. (luettu 9.4.2021).

1. Tuorila-Kahanpää 2003, 13–15, 19. 2. Ibid., 17–18, 23. 3. Ibid., 24–25, 29–30. 4. Ks. mm. Smith 2018, Beyer 2020, Belt 2018. 5. Stein 1989 [1917], 3–5. 6. Näin Macintyre 2007, 9. 7. Näin mm. Macintyre 2007, 66–67; Tuorila-Kahanpää 2003, 35–36. 8. Näin Macintyre 2007, 67. 9. Tuorila-Kahanpää 2003, 40–44. 10. Ibid., 51–54. 11. Ks. Stein 1989 [1917], 6, 10–11. 12. Näin myös Unkila 2016, 124. 13. Ks. Stein 1989 [1917], 7–11; näin myös Unkila 2016, 124. 14. Näin asiaa selittää myös Macintyre 2007, 77. 15. Stein 1989 [1917], 11. 16. Ibid., 58–59. 17. Näin Tuorila-Kahanpää 2003, 56. 18. Näin mm. Tuorila-Kahanpää 2003, 58–60; Macintyre 2007, 163–164. 19. Ks. Tuorila-Kahanpää 2003, 23, 26–27. 20. Tuorila-Kahanpää 2003, 54. 21. Ibid., 70. 22. Ibid. 23. Ks. Stein 1996 [1928], 254. 24. Ibid., 255. 25. Ibid., 256. 26. Ibid., 259. 27. Ibid., 265–266. 28. Vatikaanin II kirkkok., Lumen gentium, 61. 29. Näin Macintyre 2007, 168. 30. Tuorila-Kahanpää 2003, 86–87. 31. Ibid., 90–93. 32. Ibid., 100, 103–104, 111, 116. 33. Ibid., 128–130. 34. Ibid., 131–132, 135–137. 35. Ibid., 155, 152–154. 36. Kristallnachtin syysäi liikkeelle 7.päivänä sattunut saksalaisen diplomaatin ampuminen, johon syyllinen oli juutalainen teinipoika. Tapaus synnytti juutalaistavastaisia mielenosoituksia ympäri Saksaa, jotka ottivat tuulta alleen seuraavina päivinä. Varsinaisten väkivallanteiden takana olivat pääasiassa natsipuolueen jäsenet, mutta myös muut syyllistyneet veritekoihin ja varkauksiin, ja vielä useimmat syyllistyneet tekojen hiljaiseen hyväksyntään. (Ks. Steinweis 2009, 1–2, 9–10). 37. Tuorila-Kahanpää 2003, 158–159. 38. Ibid., 165, 170, 181–183. 39. Tuorila-Kahanpää 2003, 184–185, lainauksen käännös Tuorila-Kahanpää 2003, 185. 40. Tuorila-Kahanpää 2003, 187. 41. ”[...] vittoria simile a quella che ha riportato il nostro Signore Gesù Cristo sul Calvario.” Johannes Paavali II, saarna pyhän Maximilian Kolben kanonisoinnin yhteydessä, 8. Ks. myös Salo 2021. 42. Johannes Paavali II, saarna pyhän Ristin Teresa Benedictan kanonisoinnin yhteydessä, 6. 43. ”Whoever truly loves does not stop at the prospect of suffering: he accepts communion in suffering with the one he loves.” (Johannes Paavali II, saarna pyhän Ristin Teresa Benedictan kanonisoinnin yhteydessä, 7. 44. Philippe 2007, 56–57. 45. Ks. myös Philippe 2007, 44–45. 46. Ks. Tuorila-Kahanpää 2003, 184–185. 47. ”Jos vain osaamme itsellemme rakentaa sisimpäämme tiukasti suljetun luostarikammion ja mahdollisimman usein vetäydymme siihen, niin voimme olla tyytyväisiä jokaisessa maailman kolkassa.” (Pyhä Ristin Teresa Benedicta, 20.10.1938; suomennos Heidi Tuorila-Kahanpää, 185.)

NAISVIHA, TERRORISMI, 4CHAN: SUKELLUS INCEL-KULTTUURIIN

Incel-liike on tullut viime vuosina tutuksi monille naisvihaa huokuavien massamurhaajien kautta. Incel on lyhenne sanoista involuntary celibate ja suomeksi tarkoittaa henkilöä, joka elää tahdonvastaisessa selibaatissa. Liike tunnetaan erityisesti väkivaltaista, kuten 2021 elokuussa Englannin Plymouthissa tapahtuneesta iskusta, jossa viisi henkilöä murhattiin, tai vuonna 2014 Californian Isla Vistassa tehdystä iskusta, jossa murhattiin kuusi. Tässä artikkelissa käsittelen incel-liikkeen syntyä, kulttuuria ja näkökulmia siihen. Artikkelin aiheen johdosta se sisältää myös tarkkoja kuvauksia äärimmäisen väkivaltaisista teoista ja aatteista, sekä naisvihasta ja rasismista.

Osa 1: "I'm 27 and I've never been on a date."

Tahdonvastainen selibaatti on tunnettu käsitteenä ainakin 1800-luvulta asti. Sen moderni käyttö alkoi vuonna 1996 kun kanadalainen **Alana Boltwood** loi verkkosivun "Alana's Involuntary Celibacy Project". 27-vuotias biseksuaali nainen Alana oli vuosia kärsinyt itseluottamuksen puutteesta, ruumiinkuvansa ja intimitetin kanssa. Psykoterapia ei autanut, joten Alana loi verkkosivun aiheesta keskustellakseen muiden "invcelien" kanssa. Projekti oli luonteeltaan akateeminen ja sisälsi linkkejä, kirjoituksia, sekä kyselytutkimuksen. Alana kehotti verkkosivun lukijoita kertomaan oman tarinansa,

sekä puhumaan terapeuteilleen kokemuksistaan hyväksikäyttäen yhdessä luotuja termejä. Keskustelua yhteisössä käytiin sähköpostilistan välityksellä. Alana poistui projektista vuonna 1999 ja keskustelu hiipui joitakin vuosia myöhemmin. Projektissa luotu sanasto ja keskustelukulttuuri vaikutti 2000-luvun alun incel-keskusteluihin muilla verkkosivuilla.

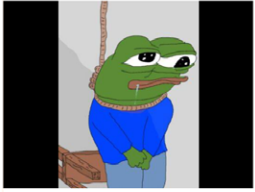
Alanan projekti ja sähköpostilistalla käydyt keskustelut muistuttavat nykykäsitystä inceleistä hyvin vähän ja incel-liikkeeseen yhdistetty naisviha ja rotuoppi tulivat mukaan paljon myöhemmin. On houkuttavaa ajatella, että moderni incel-kulttuuri syntyi akateemisena ja feministisenä

Osa 2: "My Twisted World"

Heräsin yöllä miettimään yksinäisyyttäni. Olenko incel?

AP 165160114 1.11.2021 klo 5.43.29

Heräsin yöllä miettimään yksinäisyyttäni. Olenko incel?

Aloin miettimään että viimeisimmästäkin seurustelusuhteesta on jo jotain 5v silloin 17v nyt 22. En ole tuon jälkeen saanut edes irtoseksiä.

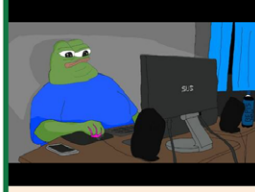
Aloin myös vähän katkerana miettimään miten joku ihminen josta olen joskus tykännyt saa ehkä tälläkin hetkellä seksiä mutta minä en.

Olenko tullut viimein inceliksi? Kannattaako jo kyssätä?

Vastaukset: >>165160137 >>165160170

AP 165160134 1.11.2021 klo 5.44.30

Koin sisäisesti ihan vihan ja raivon tunnetta siitä että joku muu saa seksiä.

Vastaukset: >>165160140 >>165160597

---

2 165160137 1.11.2021 klo 5.44.45

>>165160114 (AP)

Herää sitten kun olet yli 30 v.

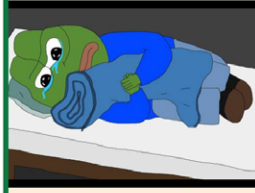
3 165160140 1.11.2021 klo 5.44.55

>>165160134

Satunnainen

AP 165160158 1.11.2021 klo 5.46.20

>>165160140

Sitä vähän pelkäsinkin.

Nyt siis parhaat kyssivaihtoehdot-lanka.

Vastaukset: >>165160197

---

4 165160170 1.11.2021 klo 5.47.16

>>165160114 (AP)

>Olenko incel?

Miks koet pakottavaa tarvetta määritellä itseäsi meemisanastolla

---

5 165160177 1.11.2021 klo 5.47.22

Seksi on paskaa

Keskustelu Ylilaudassa 1.11.2021. Ylilauta on suomalainen vastine 4chan-keskustelulaudalle.

projektina, jonka äärioikeisto kaappasi terrorismia ja naisvihaa lietsovaksi liikkeeksi, mutta totuus on monimutkaisempi. Vaikka Alanan projekti oli merkkipaalu siinä mielessä että se oli ensimmäinen sanan nykykäyttö, sen vaikutusta on hankala arvioida. Nyky incel-kulttuuri syntyi paljon myöhemmin, eikä suoraa ketjua Alanan projektista

myöhempään massamurhaajiin ole todistettavissa incel-sanaa lukuun ottamatta. Keskustelu alkoi kääntyä miesvaltaiseksi ja negatiivisemmaksi keskustelupalstoilla, kuten vuonna 2003 perustetussa love-shy.com:issa. Incel-aatteen todellinen suosio alkoi kuitenkin vasta melkein 20 vuotta myöhemmin, vuonna 2014 Elliot Rodgerin manifestin ansiosta.

Maaailma oli erilainen ennen Elliot Rodgeria. Vuonna 2014 pienessä Isla Vistan yhteisössä Kaliforniasa hän murhasi kuusi ja haavoitti 14 muuta ensimmäisessä tunnetussa incel-motivoituneessa massamurhassa. 22-vuotias Rodger kuvaili itseään ennen iskua incelinä verkossa keskustelupalstoilla. Hänet olisi todennäköisesti unohdettu nopeasti ja lisätty yhä kasvavaan listaan lukuisia massamurhaajia, ellei hän olisi julkaissut ja kirjoittanut manifestia, jota käsiteltiin laajasti mediassa iskun jälkeen. 134-sivuisessa tekstissään Rodger kertoo raastavan tarkasti elämäntarinansa ja motivaationsa väkivaltaiseen tekoon. Keskeisiä teemoja manifestissa on uskon menetys ihmisyyttä kohtaan ja naisten syyttäminen perimmäisenä vikana kaikkiin maailman ongelmiin. Rodger asteittain syrjäytyi enemmän ja enemmän yhteiskunnasta ja alkoi suunnitella kostoaan.

Incel-liikkeen jäsenille epätoivon lisäksi tyypillistä on muiden syyttäminen omasta tilastaan. Syyttämiseen kuuluu tyypillisesti naisvihaa ja rasismia. Elliot Rodger manifestissaan ajatteli ansaitsevasa naisten huomiota enemmän kuin muut ihmiset valkoisen ihonvärinsä perusteella. Kun naiset eivät antaneet ansaittua huomiota, muuttui hän väkivaltaiseksi, esimerkiksi ennen iskujaan kaatamalla kahvia naisten päälle, jotka eivät vastanneet hänen hymyynsä. Rodger arvioi myös naisten valitsevan kumppanit yksinomaan miehen taloudellisen aseman perusteella ja kun toivottua lottovoittoa ei tullut ainoa jäljellä oleva vaihtoehto oli kostaa yhteiskunnalle ja erityisesti naisille. Manifestissaan hän kirjoitti että hänen ideaaliyhteiskunnassaan naiset asetettaisiin

keskityksille ja heidän nälkännytettäisiin. Osittain manifestin ansiosta Isla Vistan isku sai merkittävää mediahuomiota. Incel-aate ja meemit alkoivat levitä verkkosivustoilla, kuten 4Chan ja Redditin /r/incels. Isku inspiroi lukuisia copycat-iskuja ja Rodger nostettiin aatteen marttyyrin tasolle.

Incel-kulttuuri

Incel-kulttuurissa on oma kielensä ja kuvastonsa, joka on myös osittain levinnyt sen ulkopuolelle. Miehet jaetaan karkeasti alfoihin ja beetoihin, joista jälkimmäiseen ajatellaan inceiden tyypillisesti kuuluvan. Alfat ovat lihaksikkaita ja saavat naisia, kun taas beetat eivät. Kun hyväksyy tämän incel-yhteiskuntatodellisuuden, on ottanut ”red pillin” eli punaisen pillerin, kuten Matrix-elokuviissa. Sen sijaan jos tätä yhteiskuntateoriaa ei hyväksy, on ottanut sinisen pillerin. Incel-kulttuuri on erityisesti levinnyt verkkokeskustelupalstoilla, kuten Redditissä ja 4chanissa. Näissä teoriaa jaetaan pienten punaisten kirjojen sisään meemeillä, lyhyillä teksteillä ja keskustelun avulla. Tyypillinen trooppi näissä meemeissä on vastakkainasettelu lihaksikkaan alfamiehen Chadin ja beeta neitsyen välillä. Vastakkainasettelu on viety äärimmäisen pitkälle ja pitää sisällään tarkkaa rotuteoriaa, jossa ihmisiä kategorisoidaan esimerkiksi analysoimalla leuan kokoa.

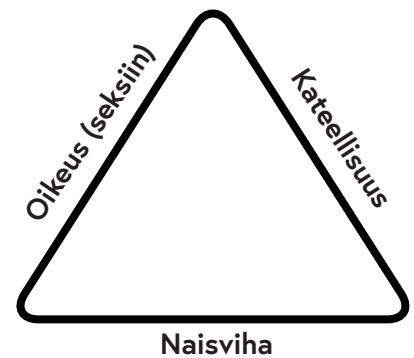
Incel-uskonto

Vuonna 2021 julkaistussa ”Understanding and Treating Incels” kirjassa **Brian Van Brunt** ja **Chris Taylor** argumentoivat incel-kulttuurin muistuttavan eräänlaista uskontoa. Kirjoittajien mukaan incel-kulttuuri on lainannut aatteita erityisesti kristinuskosta, kuten vainon, petoksen ja marttyyriuden. Massamurhaajat kuten Elliot Rodger ovat keskeisiä

aatteen leviämiseksi ja erityisesti heidän jättämiin manifesteihin usein referoidaan kuin pyhiin teksteihin. Uuden marttyyrin mukana incel-liikkeen viesti saa uusia piirteitä ja ne liitetään aatteen kanoniin. Van Bruntin ja Taylor argumentti istuu uskontososiologian sakralisaation käsitteeseen, jossa uskonnollisten instituutioiden suosion lasku koetaan johtavan uudenlaisen henkisyyden nousuun. Uskonnollisiin ääriilikeisiin ajaututaan, kun olosuhteet ovat haastavat. Esimerkiksi marginalisaatio ja epätasa-arvo voi johtaa äärimmäisyyksiin. Ehkä sama ilmiö toistuu internet aikana incel-liikkeen muodossa. Tietenkään materiaallinen todellisuus ei ole sama Afganistanissa ja Kaliforniassa, mutta sen sijaan koettu todellisuus voi olla.

Incel on lyhenne sanoista involuntary celibacy, tahdonvastainen selibaatti. Sen sijaan vapaaehtoinen selibaatti (Incel-kaanonissa volcel) eli seksuaalinen pidättäytyminen on tärkeä osa katolilaisuutta ja ortodoksisuutta. Papit harjoittavat selibaattia katolisessa kirkossa ja piispat ortodoksisessa. Esiaviollinen seksi on kristinuskossa pääasiallisesti kiellettyä, tosin Suomessa evankelis-luterilainen kirkko ei sitä kiellä. Eksegeettiset perusteet selibaatille ovat heikot. Raamatussa ja varhaisessa kirkossa papisto oli tyypillisesti naimisissa ja selibaattioppi syntyi vasta varhaisessa kirkossa. Pietari oli naimisissa ja varhaiskirkon historioitsija Eusebius kirjoitti myös Paavalin olleen naimisissa. Yleisesti Raamatun oppi seksistä on, että se on luonnollinen osa elämää. Selibaattioppi popularisointiin Elviran synodissa noin vuonna 306, mutta se ei ollut koko kirkon tai edes laajasti hyväksytty oppi ennen noin 1100-lukua. Eksegeettisestä heikkoudesta johtuen selibaattivaatimus poistettiin osana uskonpuhdistusta protestanttikirkoista.

Incel-pyramidi

Incel-sanastoa

Alfamies: Rohkea ja itsevarma johtaja, beetan vastakohta.

Beetamies: Heikko, alfan vastakohta.

Redpill: Uskomus että naiset ovat viehättyneitä alfamiestä ja huonoja geenejä voi kompensoida urheilulla, tai rahalla ja statuksella.

Bluepill: Edellä mainitun uskomuksen sivuuttaminen.

Blackpill: Uskomus että geenejä ei voi kompensoida.

-Cel: Pääte jolla kuvaillaan tiettyä aatteen osa-aluetta (Esimerkiksi gingercel)

Chad: Ideaali mies, valkoihoisen. Etniset vastakappaleet erikseen (Esimerkiksi Tyrone, musta)

Cuck: Mies uskottomassa suhteessa, halventava nimitys edistysmielisille.

Day of Retribution: Tuomio-päivä jolloin incelit hyökkäävät Chadeja ja naisia vastaan.

Rope/Roping: Itsemurha

(Van Brunt, Taylor. 2021.)

Haastattelussa Emilia Lounela

Emilia Lounela on väitöskirjatutkija ja Helsingin Yliopistossa, joka tekee väitöskirjaa incel-yhteisöistä poliittisen historian oppiaineessa. Kyyhkynen haastatteli Lounelaa saadakseen ajankohtaisen kuvan ilmiöön.

Miten alunperin kiinnostuit inceleistä aiheena ja miten ilmiö tuli tietoisuuteesi?

– En muista tarkalleen, miten olen törmännyt incel-ilmiöön. Olen ehkä lukenut aikanaan jonkun artikkelin aiheesta. Kiinnostuin siitä, miten ristiriitainen kuva inceleistä syntyy: verkkokeskustelut toimivat toisaalta tärkeänä vertaistuen ja sosiaalisuuden paikkana, toisaalta niissä ruokitaan toivottomuutta ja vihaa.

Onko inceliydellä erityispiirteitä suomalaisessa kontekstissa?

– Tätä ei ole tutkittu Suomessa. Varmasti incelien kokemukset ja elämäntilanteet vaihtelevat sen mukaan, millaisessa yhteiskunnassa ja kulttuurissa he elävät. Suomalainen

yhteiskunta on hyvin erilainen verrattuna esimerkiksi yhdysvaltalaiseen tai korealaiseen, ja tämä epäilemättä vaikuttaa siihen, millaisen muodon ilmiö ottaa. Pohjoismainen hyvinvointivaltio voi toimia suojaavana tekijänä, kun apua ja tukea on helpommin saatavilla. Kulttuuriset erot esimerkiksi siinä, millaisia odotuksia ja paineita mieheyteen liitetään, vaikuttavat myös.

Kuinka laajan ilmiön arvioisit inceleiden olevan Suomessa?

– Ilmiön laajuudesta Suomessa ei ole tutkimusta, joten sitä on hyvin vaikea arvioida. Suomalaisilla keskustelualustoilla esiintyy incel-yhteisöissäkin käytettyä kieltä, mutta tämä ei vielä kerro inceliksi identifioitumisesta paljoakaan. Kansainvälisillä keskustelualustoilla on myös suomalaisia osallistujia. Määriä en kuitenkaan osaa arvioida.

Miksi incel-kieltä ja meemejä käytetään yleisessä nettikeskustelussa siitä huolimatta että inceleitä yleisesti vastustetaan?

– Luulen, että incel-yhteisöissä käytetyt ilmaisut ovat levinneet meemien tavoin yhteisöjen ulkopuolelle, ja niiden käyttäjät tuskin suuremmin ajattelevat ottavansa kantaa inceleihin suuntaan tai toiseen. Osa saattaa kokea, että ne kuvaavat joitain ilmiöitä osuvasti, osa taas käyttää niitä ironisesti. Kaikki eivät varmaankaan edes tiedä, mistä ilmaisut ovat lähtöisin. Ilmaisut, meemit ja kuvat leviävät ja kehittyvät uusiksi versioiksi nopeasti; esim. Virgin vs. Chad -meemistä näin joku aika sitten version, jossa oli aiheena kaupan itsepalvelukassa vs. perinteinen palvelukassa. Siinä ollaan jo aika kaukana incelien ajatuksista ja teorioista, vaikka samoja ilmaisuja käytetäänkin.

Miten incel-keskustelussa erottaa vitsailun ja todenmukaisuuden?

– Tämä on todella olennainen kysymys. Verkkokeskusteluissa viestien tarkoitusta ja tausta-ajatuksia on mahdotonta tietää varmasti. Osa väkivaltaisista tai väkivaltaa kannattavista viesteistä on selvästi trollausta tai edgyilyä, osasta sävyä on vaikeampi erottaa. Jokaista vihamielistä viestiä ei mielestäni ole syytä tulkita niin, että kirjoittaja olisi valmis väkivaltaan. Pikemminkin olisi tärkeää kysyä, mistä johtuu, että niin moni nuori mies kokee vihan ja katkeruuden tunteita, jotka kanavoituvat näin.

Ovatko incelit mielestäsi ennemminkin mielenterveyden häiriöistä kärsiviä henkilöitä, vai radikalisoituneita ja vaarallisia?

– Inceleiksi itsensä mieltävät ihmiset ovat keskenään niin erilaisia, että mitään selkeää tyypittelyä siitä, millaisia incelit ovat, on mahdoton tehdä. Mukana on ihmisiä hyvin erilaisista taustoista, ja käsitykset ja maailmankuvat vaihtelevat suuresti. Osa kertoo verkkokeskusteluissa hyvin avoimesti mielenterveysongelmistaan ja vaikeuksistaan ja hakee lähinnä vertaistukea ja ymmärrystä, osalla on väkivaltaisempia käsityksiä ja ajatuksia. Olisi tärkeää, että ilmiötä käsiteltäessä ymmärrettäisiin, miten moninaisesta joukosta ihmisiä on kysymys.

Incel-aate on liitetty useisiin terrori-iskuihin. Ovatko incelit mielestäsi turvallisuushka Suomessa?

– Incelien aiheuttamasta uhasta Suomessa on mahdotonta sanoa mitään varmaa, koska asiaa ei ole tutkittu. Inceleihin on kansainvälisesti liitetty väkivallantekoja, joista osa on määritelty terrorismiksi, osaa ei. Inceleitä käsitellään julkisuudessa lähinnä vä-

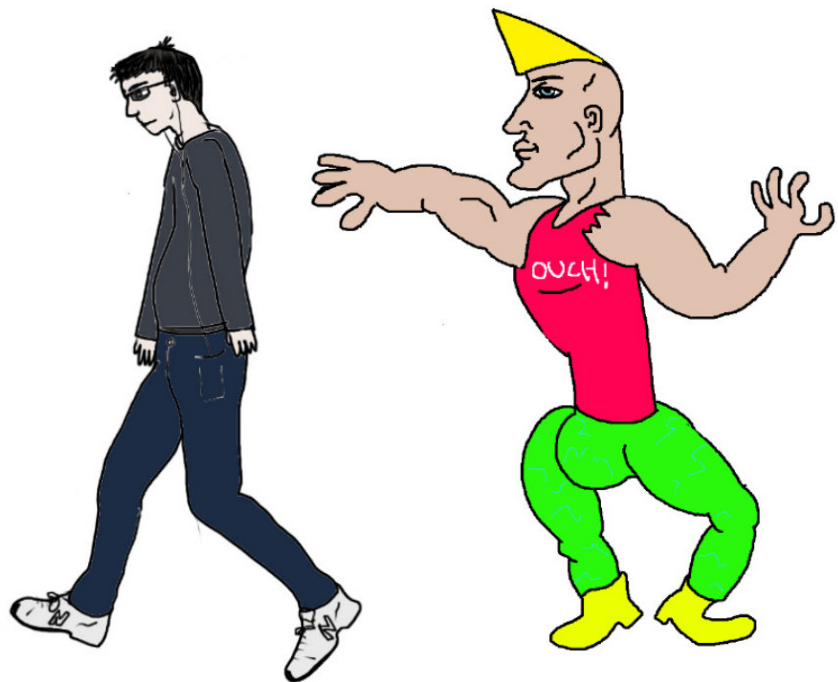
kivallan ja naisvihan kautta, ja ilmiö nousee esiin väkivallanteekojen yhteydessä. Oma arvioni on, että turvallisuusuhka ei ole Suomessa kovin merkittävä, mutta ei toki olematonkaan. Sanoisin, että incel-yhteisöissä väkivalta on useammin sisänpäin kääntyvää itsensä vahingoittamista kuin ulkopuolisiin kohdistuvaa väkivaltaa.

Incelit tyypillisesti mielletään erityisesti nuoriksi miehiksi. Mistä luulet tämän sukupuolijakauman johtuvan? Omaksuvatko miehet helpommin naisviharetoriikan?

– Yksinäisyys ja kaipuu romanttisiin tai seksuaalisiin suhteisiin ei tietenkään elämäntilanteena katso sukupuolta. Nykyiset verkon incel-yhteisöt kuitenkin koostuvat lähinnä miehistä, ja niihin liittyy usein ajatus siitä, että romanttinen ja seksuaalinen yksinäisyys ei voi samalla tavoin koskea naisia. Tähän liittyy käsityksiä naisten ja miesten biologisista ja evolutiivisista eroista: naisten nähdään olevan seksuaalisesti valikoivampia kuin miesten. On varmasti olemassa myös naisten ja muiden sukupuolten yhteisöjä, joissa puidaan yksinäisyyden kokemuksia ja syitä, mutta niistä ei yleensä käytetä incel-sanaa. Maskuliinisuuteen liittyvät vaatimukset ja paineet ovat myös erilaisia: miehillä ei ole samanlaista tilaa ilmaista haavoittuvuuden ja tarvitsevuuden kokemuksia kuin naisilla, ja vihan tunteet taas ovat miehille hyväksytympiä.

Loppumietteitä

Tätä artikkelia kirjoittaessani näkökulmani inceleihin on muuttunut. Mediassa käyty keskustelu aiheesta on usein vähättelevää ja syyllistävää, joka on tietenkin ymmärrettävää käsiteltäessä aiheita väkivaltaisten tekojen kautta. Koen kuitenkin

"Virgin vs Chad"-meemi, joka julkaistiin ensimmäisen kerran vuonna 2017. Tekijä tuntematon, ei tekijänoikeutta.

empatiaa niitä lukuisia tahdonvastaisessa selibaatissa eläviä kohtaan, jotka eivät ole väkivaltaisia. Vaikkei inceliys itsessään ole mielenterveyden häiriö, voi siihen liittyä esimerkiksi autismikirjon häiriöitä tai masennusta. Uskon myös modernin maailman luoman haasteiden terveen maskuliiniselle identiteetille ylläpitämiselle työntävät monia ihmisiä ääriilikkeisiin. Seksuaalinen kehitys on tärkeä osa psyykkistä kehitystä, ja jos siitä omasta tahdosta riippumatta joutuu ulkopuoliseksi, syrjäytyy helposti yhteisöstään, erityisesti jos siihen yhdistyy mielenterveyden häiriöitä. Vaikka moni elää tahdostaan ilman seksiä onnellista elämää, on kuitenkin intimitteetti universaali tarve. Terauttinen empatia on nimenomaan yksi Van Brunt ja Taylorin nimeä-

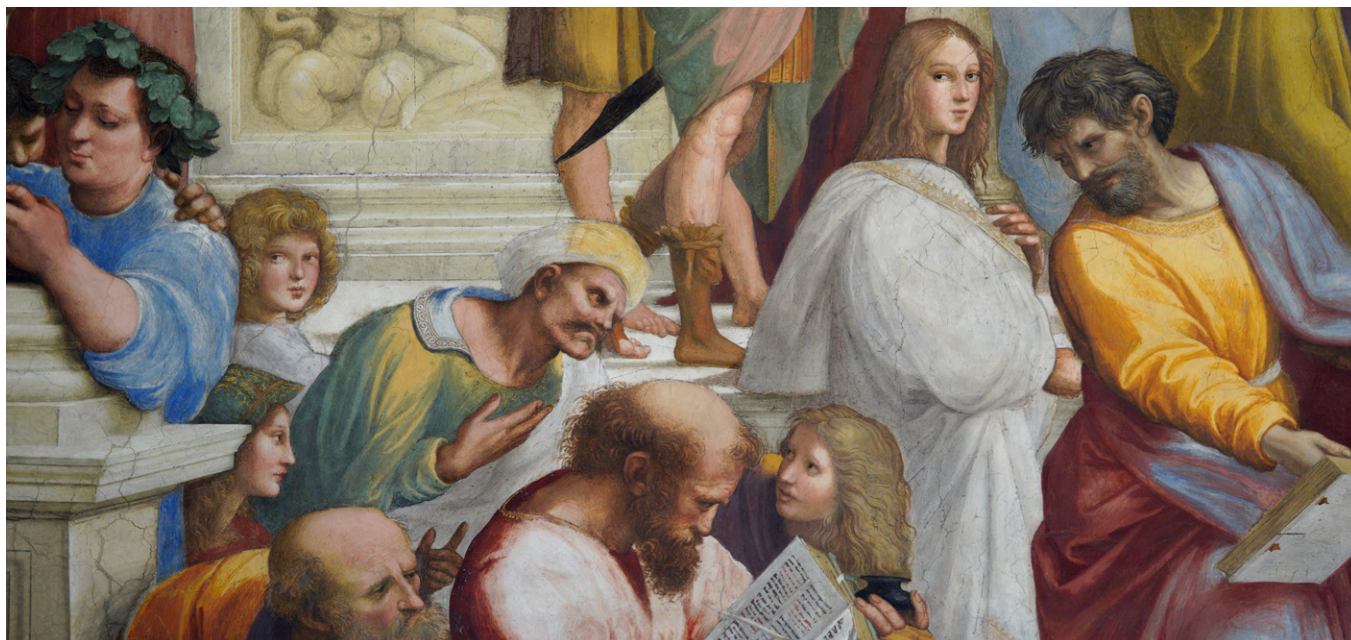
mistä keinoista hoitaa inceleitä. Sen sijaan vähänkään empatiaa ei ansaitse väkivaltaiset, naisvihameliset ja rotuteorioita lietsovat verkkokeskustelut. En missään nimessä tässä artikkelissa halua vähätellä miten haitallisia ne ovat. Ne tulisi kohdata luomalla uusia yhteisöjä, joissa syrjäytymisvaarassa olevat nuoret deradikalisoituvat.

Lähteet:

Boltwood, Alana (1997). Alana Boltwood's Home Page. <https://web.archive.org/web/19970525184723/http://www.ncf.carleton.ca/~ad097/index.html> (Arkistoitu 25.5.1997).

Van Brunt, Brian & Taylor, Chris (2021). Understanding and Treating Incels. New York: Routledge.

OBJEKTIIVISUUDEN HARHA – FEMINISTISEN EPISTEMOLOGIAN VA

Hypatia Aleksandrialainen (n. 355–415)

Objektiivisuuden harha – feministisen tieteenfilosofian ja feministisen epistemologian vaikutus objektiivisuuden käsitteen kriittiseen tarkasteluun

Kun pohdimme tiedon ja erityisesti tieteellisen tiedon ihanteita, emme voi olla ajattelematta objektiivisuutta. Objektiivisuus on subjektiivisuuden vastakohta ja tarkoittaa sitä, että suhteemme tietoon, jota käsittelemme, on vapaa omista henkilökohtaisista katsomuksista ja käsityksistä. On totta, että tutkija voi sivuuttaa esimerkiksi oman uskonnollisen tai poliittisen vakaumuksensa luodessaan uutta tieteellistä tietoa, mutta samalla väitän, että todellista objektiivisuutta ei ole olemassa. Todellisella objektiivisuudella tarkoitan objektiivisuutta sellaisena tilana, jossa mikään subjektiin sidoksis-

sa oleva asia ei millään tavalla vaikuttaisi käsillä olevan tiedon muodostumiseen. On olemassa asioita, joista emme pääse eroon, vaikka kuinka pyrkisimme kohti objektiivisuutta. Yksi tällainen asia voi olla oma henkilökohtainen menneisyys, joka saattaa vaikuttaa tiedon prosessointiin tulevaisuudessa alitajuntaisesti. Toinen tällainen asia voi olla oma sukupuoli tai sukupuoli-identiteetti, jonka kokee omakseen. Nämä ovat niin perustavanlaatuisia fundamentteja olemuksessamme, että emme pääse niitä pakoon. Koska tutkija ja tutkittava asia ovat kiinteässä vuorovaikutuksessa keskenään, olisi absurdia väittää, että tutkimuksesta saatu tieto olisi kokonaan objektiivista.¹

Nykyaikaisessa tieteenfilosofiassa tieteellisen tiedon objektiivisuutta

pohtii feministinen tieteenfilosofia. Feministinen tieteenfilosofia ei ole filosofinen suuntaus, joka keskittyisi tarkastelemaan naisiin tai tasa-arvoon liittyviä filosofisia kysymyksiä, joskin sen lähtökohdat perustuvat länsimaisen filosofian miesvoittoisuuteen ja tämän aselman kyseenalaistamiseen. Tänä päivänä feministinen tieteenfilosofia, joka pohjaa feministiseen epistemologiaan, ymmärretään filosofisena suuntauksena, joka kritisoi ja pohtii tieteellisen tiedon objektiivisuutta kriittisesti korostaen tiedon taustalla vaikuttavia asioita ja merkityssuhteita.¹ Feministinen epistemologia lähtee liikkeelle siitä historiallisesta faktasta, että suurimman osan länsimaisesta filosofiasta ja tieteestä ovat tehneet miehet. Feministisen epistemologian mukaan sukupuolisuus väistämättä vaikuttaa tietoon ja

ISTISEN TIETEENFILOSOFIAN JA IKUTUS OBJEKTIIVISUUTEEN

Simone de Beauvoir

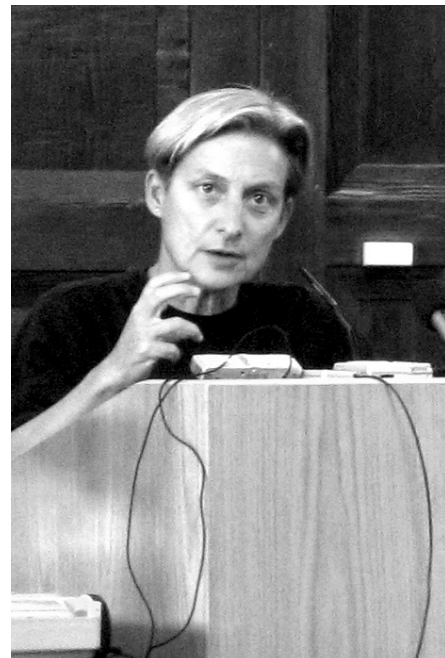
sitä käsitteleviin prosesseihin.¹ Sen vuoksi puhe todellisesta objektiivisuudesta on jokseenkin järjetöntä. Tällä tavoin feministinen epistemologia ja feministinen tieteenfilosofia hahmottavat objektiivisuuden jokseenkin mahdottomana asiana, eikä se itsekään tee väitteitä, joiden mukaan feministiset filosofian suuntaukset olisivat sen lähempänä objektiivisuutta kuin historialliset miesvoittoiset filosofian suuntaukset. Feministiset filosofian suuntaukset kuitenkin pyrkivät hahmotamaan objektiivisuuden laajana käsitteenä, joka on historian aikana ymmärretty liian kapealaisesti.

Feminististen filosofisten suuntausten lähtökohdat ovat mielestäni erittäin kiinnostavat. Niiden lähtökohdat ovat sukupuolittuneessa tilanteessa, jossa yksi sukupuoli on

Betty Friedan

historiallisen kehityksen vuoksi vallannut filosofian omakseen. Myöhemmän historiallisen ja yhteiskunnallisen kehityksen myötä naisten paluu filosofiaan on ollut merkittävä lähtölaukaus filosofian kriittiseen tarkasteluun ja erityisesti objektiivisuuden kyseenalaistamiseen. Eräänlainen eriarvoisuus ja skismaattinen tilanne on kehittyessään johtanut siihen, että koko filosofia tieteenalana on saanut merkittävän mahdollisuuden kehittyä. Nähdäkseni tämä on oivallinen esimerkki siitä, kuinka helppo filosofiassakin on jumittua eräänlaiseen lyhytkatseisuuteen. Ilman feminististä herätystä filosofian kentällä saattaisimme vieläkin ymmärtää objektiivisuuden käsitteenä, joka täyttyy silloin kuin paradigmallisesti hyväksytty tieteellinen prosessi on toteutettu.

Judith Butler

Feministinen tieteenfilosofia ja epistemologia ovat täten oivallinen esimerkki suhteellisen ajankohtaisesta filosofisesta kehityksestä, jota tapahtuu filosofian metodien ja prosessien tasolla. Jos lopettaisimme tämänkaltaisen kriittisen filosofisen tarkastelun sekä yhteiskunnallisen kehityksen suhtauttamisen ajankohtaiseen paradigmaan, olisimme matkalla kohti sofistiikkaa. Loppujen lopuksi filosofiassahan on sananmukaisesti kyse viisauden rakastamisesta. Tämä rakkaus kuitenkin vaatii historian aikana kriittistä tarkastelua, jotta se olisi aitoa ja filosofia voisi toteuttaa itseään aidosti ja oikeasti.

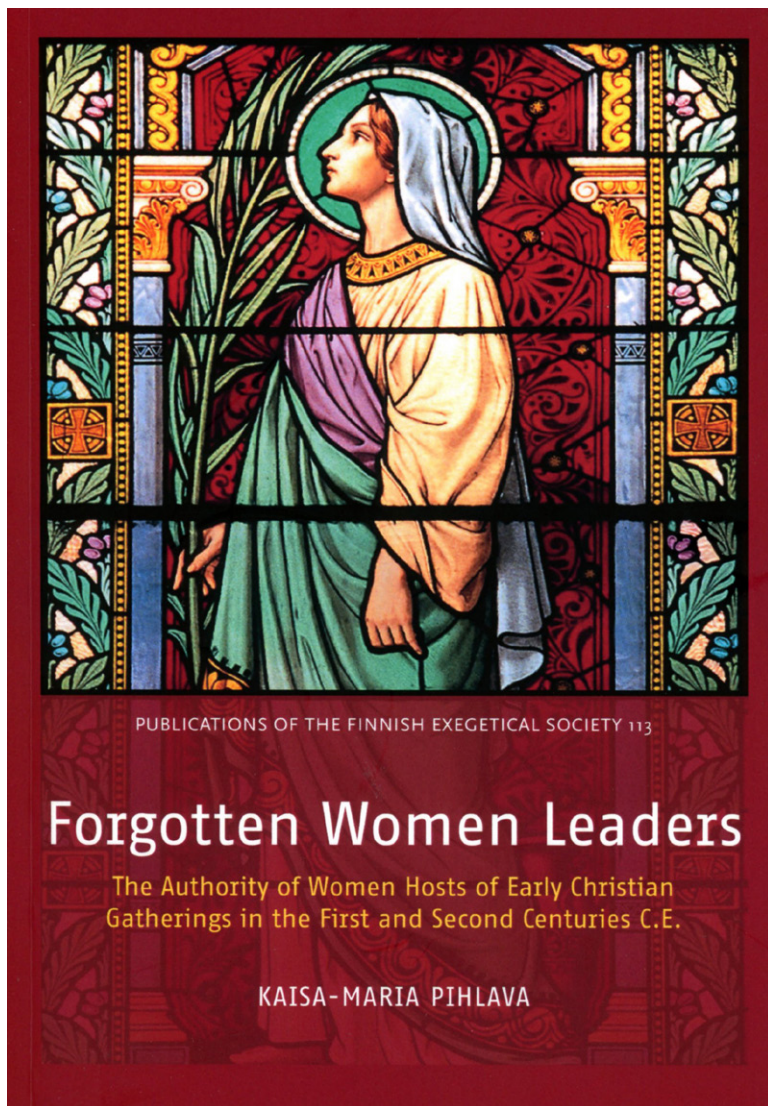
Viiteet ja lähteet:

¹ Horn 1999, 30

Horn, Marketta (1999). Femininiinen tietoteoria. *Niin & Näin* 3/99, 29-34.

KIRJAESITTELY: NAISET VARHAISKRISTILLISESSÄ YHTEISÖSSÄ

Forgotten Women Leaders - The Authority of Women Hosts of Early Christian Gatherings in the First and second centuries. (Kaisa-Maria Pihlava, Suomen Eksegeettinen Seura, 2017)

Suomen kirjakiielestä ei löydy neutraalia sanaa englannin sanalle ”host”.

Käytän tässä esittelyssä englannin kielen sanaa, koska sanat ”isännöinti” ja ”emännöinti” voivat aiheuttaa mielikuvia jotka

eivät ole tarkoituksenmukaisia ja voivat olla haitallisia.

Tämä kirja oli itselleni odotettu syntymäpäivälahja. Olen kiinnostunut siitä, kuinka varhaiskristilliset yhteisöt omaksuivat sisäiset ja sosiaaliset rakenteensa ympäröivästä yhteiskunnasta ensimmäisillä vuosisadoilla sekä siitä, kuinka nämä roolit rakentuivat. Tämän lisäksi kaipasin näkökulmia tasa-arvoistavaan historian tutkimukseen, eli siihen, kuinka eri sukupuolia käsitellään historian-

tutkimuksessa. Kirjan pääkysymys on käsitellä varhaiskristillisten naisten hosteina toimimista varhaiskristillisissä tapaamisissa ensimmäisillä ja toisilla vuosisadoilla. Aihetta lähestytään erityisesti sen kautta kuinka auktoriteetti määräytyi naisten kohdalla. Lähestymiskulma on samaan aikaan sekä sosiaalishistoriallinen että post-strukturalistinen. Näin on mahdollista keskittyä sekä varhaiskristillisiin naisiin osana yhteiskunnallista rakennetta että naisten identiteetteihin ja rooleihin siinä. Koska tällaisen esittelyn puitteissa ei ole mahdollista antaa kuin lyhyt katsaus, esittelen lyhyesti lukukokemukseni nimenomaan naisten auktoriteetin kysymyksen kautta.

Kirja lähtee liikkeelle siitä huomiosta, että naisen roolia antiikin aikana, sekä näin myös varhaiskristillisyydessä on tutkittu viime vuosikymmeninä laajemmin ja teoreettiset lähestymistavat aiheeseen ovat kehittyneet. Kirjassa eritellään naisten erilaisia rooleja eri näkökulmista. Ensin luodaan katsaus naisten lähtökohtiin kotitalouksien päällä kreikkalais-roomalaisessa kulttuurissa, eri alueilla ja eri uskonnollisissa perinteissä sekä perheiden sisäisiin valtarakenteisiin. Näistä edetään siihen, millaisia naiset olivat hyväntehtäjinä omissa yhteisöissään, eli mitä toimintamahdollisuuksia varhaiskristillisten kokoontumisten hostaamiselle oli. Näistä edetään siihen, mitä varhaiskristilliset tekstit kertovat naisista kristillisten kokoontumisten hosteina sekä kuinka näitä tekstejä on tutkittu ja tulkittu. Viimeisenä pureudutaan siihen, mitä naisten johtorooleista tiedetään varhaiskristillisten kokoontumisten osalta sekä missä oli yksityisen ja julkisen ero. Kirja lähestyy kysymystä naisten asemasta kirjallisten ja

ei-kirjallisten sekä kristillisten ja ei-kristillisten lähteiden valossa.

On tärkeää eritellä, mitä auktoriteetti merkitsee, kun puhutaan ensimmäisestä ja toisesta vuosisadasta. On olennaista tunnistaa vallan eri muodot sekä kuinka niitä käytetään erilaisissa sosiaalisissa tilanteissa, jos käytetään. Kokoon-tuminen on varhaiskristillisessä merkityksessä ollut tuolloin yksityiskodeissa tapahtuvaa, ilman julkista rahoitusta tapahtuvaa toimintaa. Näin kokoon-tumisia ei ole ollut säätelemässä ulkopuolelta mikään virallinen taho tai laitos, joka olisi käyttänyt valtaa. Näin myöskään auktoriteetille ei ole ollut formaalia muotoa ja kristillisten kokoon-tumisten hostilla on ollut vaikutusvaltaa. Kysehän ei ole ollut nykyisen kaltaisesta ”hostaamisesta”, jossa host lähinnä huolehtisi, että lasit pysyvät täynnä ja että kaikki viihtyvät. Auktoriteetista puhuttaessa ei myöskään arvoteta sitä käytettiinkö auktoriteettia myönteisesti vai kielteisesti. Kyse on siitä, oliko naisilla sitä varhaiskristillisissä kokoon-tumisissa ensimmäisellä ja toisella vuosisadalla, miten sitä saattoi saada itselleen ja minkälaista valta oli. On myös tärkeää huomata, että naishosteista lähteiden perusteella muodostuva kuva ei ole objektiivinen. Kun puhumme varhaiskristillisestä yhteisöstä, puhumme oikeista, olemassa olleista ihmisistä sekä heidän rooleistaan. Ihminen on aina yksilö, ja historiankirjoitus jättää aina avoimia kysymyksiä ihmisten ajatuksista ja persoonista.

Yleisesti varhaiskristilliset kokoon-tumiset kodeissa olivat yhteisiä ateroita. Tällaiseen kotiympäristöön liittyen on päätelty, että varhaiskristittyjen kokoon-tumispaikkoina toimineet kodit voivat vaihdella yksioista isännän vuokraamiin tai omistamiin taloihin. Sukupuolten tasa-arvon sijaan sosioekonominen hierarkia oli sääntö varhaiskristillisissä yhteisöissä. Tähän liittyen on todettu, että naishost on joskus poistettu varhaisten kristillisten kokoon-tumisten kuvastosta yksinkertaisesti jättämällä huomiotta se

tosiasia, että naiset saattoivat olla myös perheiden päitä. Samoin kuin käsite ”auk-toriteetti”, myös käsite ”perhe” tarvitsee lähemmän määrittelyn. Ensimmäisellä ja toisella vuosisadalla perheeseen saattoi kuulua myös muuta kuin biologista perhettä. Tällaiset ei-biologiset perheenjäsenet saattoivat hyväksyä kotitaloutensa naispäämiehen uskomukset ja pitää näitä naisia auktoriteetteinaan hengellisissä asioissa, kuten he tekivät jokapäiväisessä elämässään. Näin ei puhuta naisen johdoroollista ainoastaan nykykäsitteen mukaisessa perhekesityksessä eikä yksittäisissä kokoon-tumisissa, vaan kyseessä oli perheen suojelijana toimiminen. Tämä suojelija antoi joko yksittäiselle ihmiselle tai ihmisryhmälle aineellista turvaa. Vastineeksi hän sai suojeleltaan yksilöltä tai ryhmältä kunnioitusta ja lojaaliutta itseään kohtaan. Hostina toimiminen ei edellyttänyt välttämättä taloudelliseen eliittiin kuulumista mutta varallisuutta kylläkin.

Jos nainen ei ollut naimisissa joko leskeyden tai muun syyn vuoksi eikä hänellä näin ollen ollut itse ”familiaan” liitettyä toimintaroolia, oli se yksi mahdollisuus kerätä ympärilleen tällaista ei-biologista perhettä (domus). Toinen mahdollisuus liittyi varallisuuteen. Sekä varhaiskristillisiin yhteisöihin kuuluvilta naisilta että ei-kristillisiltä, hyväntekeväisyyttä harjoittavilta naisilta odotettiin heidän käyttävän varallisuuttaan oman yhteisönsä hyväksi. Näin nainen saattoi toimia oman yhteisönsä suojelijana ja lujittaa ryhmän yhteenkuuluvuutta sitoen siihen samalla itsensä. Kyse ei ole ainoastaan siitä, että naiset olisivat keränneet auktoriteettia vain yksittäisten tapaamisten hostina toimimisesta vaan elämäntavasta jossa omaa, mahdollista varallisuutta on käytetty yhteisön hyväksi.

Kirjalliset, varhaiskristilliset lähteet kertovat naisista hosteina. Varhaiskristillisistä teksteistä erityisesti Pastoraaliset kirjeiden eri tulkintoja on mielenkiintoista pohtia naishosteja koskevan kysymyksen valossa. Kirjassa eritellään kohtaa 1 Tim.

2:9-15, jota on harvoin tulkittu naishosteja käsittelevän kysymyksen näkökulmasta. Jos kielto koskee nimenomaan opetusta, voidaan tulkita myös, ettei naisten haluttu opettavan miehisellä tavalla, ei niin, että heidän ei olisi suotu opettavan ollenkaan. On myös muistettava, että kyse on jälleen kerran auktoriteetista, tässä tapauksessa kreikan sanan autentteoo tulkinnasta. Antiikissa tulkinta on merkinnyt hallintaa, kontrollointia, dominointia, itsenäistä käytöstä tai olemista ensisijaisessa vastuussa. Auktoriteetin käsite, kun puhutaan naisten auktoriteetista varhaisten kristittyjen kokoon-tumisissa, voidaan käsittää suhteellisenä määräysvaltana, joka määräytyi myös muiden tekijöiden kuin sukupuolen perusteella. Naishostit tarjosivat yhteisölleen yhteenkuuluvuuden tunnetta, fyysistä turvallisuutta jumalanpalvelustilanteissa, tarjoamalla paikan kokoon-tumisille ja materiaalista turvallisuutta yhteisten ateoroiden muodossa.

Totean, ettei tämän kirjaesittelyn puitteissa ole mahdollisuutta antaa kirjalle kaikkea sitä kunniaa, jonka se ansaitsisi tai eritellä tarkasti sen eri huomioita. Siksi toivon koko sydämestäni, että jokainen ensimmäisistä vuosisadoista kiinnostunut lukisi tämän kirjan. Tutkimus, joka pyrkii antamaan äänen monipuolisesti eri sukupuolille tuoden samalla esiin yksilön moniulotteisen sidonnaisuuden eri sosiaalisiin ryhmiin on ehdoton osa historian tutkimusta ja varhaisten tekstien tulkintaa. Olennaista on myös muistaa, ettemme pääse kiinni siihen, mitä naiset todella tunsivat ja ajattelivat, sillä meillä on käsissämme ainoastaan representatio naisista toimijoina. Voimme päästä vain siihen, kuinka naisten toimijuutta kuvataan ensimmäisellä ja toisella vuosisadalla. Lisäksi on myös muistettava, ettei naishosteista puhuttaessa puhuta kaikista varhaiskristillisyyden naisista. Lisäksi kyse on tulkinnasta, naisten tekoja ja elämää kun on mahdollista tulkita muutenkin kuin perinteisen sukupuolihierarkian puitteissa.

64
MALLEVS
MALEFICARVM,
MALEFICAS ET EARVM

hæresim frameâ conterens,

EX VARIIS AVCTORIBVS COMPILATVS,
& in quatuor Tomos iustè distributus,

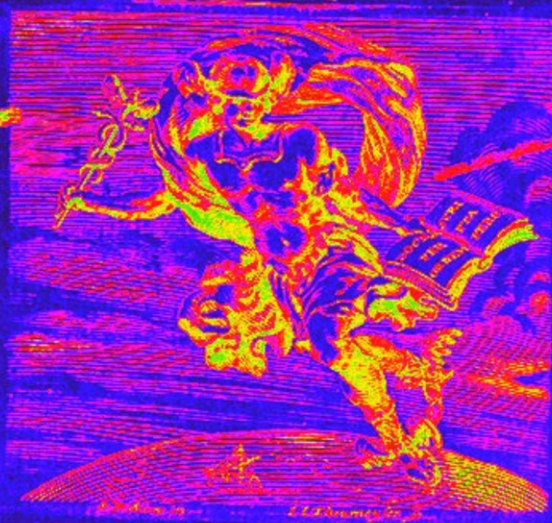
QVORVM DVO PRIORES VASAS DÆMONVM
versutias, præstigiosas eorum delusiones, supersticiosas Strigimagarum
ceremonias, horrendos etiam cum illis congressus; exactam denique
tam pestifera sectæ disquisitionem, & punitionem complectuntur.
Tertius praxim Exorcistarum ad Daemonum, & Strigimagarum male-
ficia de Christi fidelibus pellenda; Quartus verò Artem Doctrinalem,
Benedictionalem, & Exorcismalem continent.

TOMVS PRIMVS.

Indices Auctorum, capitum, rerumque non desunt.

Editio nouissima, infinitis penè mendis expurgata; cuique accessit Fuga
Daemonum & Complementum artis exorcisticae.

Vir siue mulier, in quibus Pythonicus, vel diuinationis fuerit spiritus, morte moriatur;
Leuitici cap. 10.

LUGDVNI,
Sumptibus CLAVDII BOVRGEAT, sub signo Mercurij Galli.

M. DC. LXIX.

CVM PRIVILEGIO REGIS.

WITCH-HUNTS IN EUROPE

Kuva: Rosa Grene

Introduction

Witch-hunts were full blown in central Europe in the mid 16th century, and slowly from there the hysteria migrated north, and finally reached Finland (or Sweden then) in 1660.

The hunt for witches in Sweden didn't first arise from the church, but as a mass hysteria amongst worried citizens who claimed that women were meeting Satan himself and taking part in lewd parties in his mansion in Blåkulla. Perhaps the strangest occurrence was that the accused women would sometimes tell people about having sex with the devil in his mansion too. In Finland and Sweden, hundreds of accused witches were executed. The largest number of witch trials happened in Finland in 1670, and it was only after 1660 were more women tried in Finland than men.

In 1970, feminist historians claimed that witch hunts were a measure taken to eliminate women who were strong, different, and sexual. With the trials, women were regulated and controlled. The hunts defined what a woman should be like, look like and act like. Even though historically not every trial followed this form and the theory has since been criticized, it didn't stop the idea from resulting in witches slowly becoming feminist icons.

In the 1990's productions like *Sabrina* the Teenage Witch and *Charmed* hit the screens, showing witches in a new empowering light, and today witchcraft is alive and well, if one is to believe social media. Though an increasing number of men and non-binary people also call themselves witches, the move-

ment appeals especially to women, who have found solidarity and sisterhood through ritual practices and identification as witches. This was especially visible during Trump's rule in the US: women around the world felt unheard and just as persecuted as during the height of the witch trials. Strong female role models in the public eye took to social media platforms and announced hexing, spells, and unity. There are 7.7 million posts only on Instagram hashtagged #witchesofinstagram. Today's social media witch doesn't necessarily have to practice witchcraft, be into crystals, tarot or candles. Calling oneself a witch might have to do more with the tragic history of witches and their status as feminist icons. By identifying as a witch women can emphasize not accepting the societal norms set for women, and anyone is free to join.

General information and background

But the image of witches has not always been like that: strong and powerful women. In fact, being a witch in Western societies during the Medieval time but also until the early modern time (1450-1750) meant something completely different. Women (but in a smaller amount also men) accused of being witches were seen as being in alliance with the devil, attacking other people and being capable of evil magic. Therefore, witches had to face persecution, trials, torture and death. Referring to these times, the term witch hunt is the common expression to use. But why did those witch hunts happen at all? Who were the people hunting witches? Who were those witches and why were they mostly women? The an-

swers, as in so many other cases, are rather complex.

Nevertheless, one essential reason has to be explained because the use of the words devil and evil apparently establish a connection to a religious context. In Christian theology there had been a duality between devil and God as well as between good (God's work) and evil (devil's work). Indeed, during these times it was feared that witches would destroy societies who believed in Christianity. In the Christian worldview fears about evil magic and long-held superstitions were omnipresent. Clergy did not preach mercy for the accused witches but demanded rigid punishment. And it probably was no coincidence that the manual which explicitly described how to recognize and deal with a witch was written by an inquisitor. This work, called the *Malleus maleficarum* (The Hammer of Witches), was published in 1486 and was highly influential and reprinted several times.

One may wonder then, if these witch hunts primarily were a conflict between the so-called witches and Christians or rather Christian churches. The following will show exemplarily that there indeed was a huge conflict between Christians and the so-called witches or pagans. But seeing witch hunts primarily as a religious conflict would be too short-minded. Also, political leaders saw witches as a danger, as did people from lower classes who wanted their leaders to punish witches. A concrete example for non-religious reasons to accuse someone as a witch was that midwives were a threat to established male medicine structures.

Therefore, denouncing these women as witches was less because of a religious belief but more a political and practical means to maintain male power.

The reasons for witch hunts cannot be reduced to only a religious conflict. But yet, religion played an important role as well as the fact that mostly women were accused of being witches.

Gender situation in Europe

What was the position of a woman in 17th-century Europe? In the Christian tradition of Western Europe, it was a common rhetoric that women were descendants of Eve and consequently carried Eve's guilt. In the image of a woman, the womb and motherhood played the central role. It was thought that there is something wrong with a woman if she doesn't hope to become a mother. Abandoning a child was a truly despicable act. Some historians interpret that witch hunts became justified in Europe in the 17th century, when states prosecuted many new crimes. Such crimes included begging, blasphemy, murder of a child, and sexual misconduct and witchcraft. Of these, witchcraft and murder of a child were crimes that led to a death sentence.

What explains the high proportion of women accused of witchcraft? There is no unequivocal answer to this, but proposed explanations have included misogyny and women's lower position. Witchcraft was practiced by both men and women, but women were more often accused of black magic.

Gender, and the role of women in particular, has long been of interest in witch hunt studies. Feminist history studies have also focused attention on gendered power relations and the debate has raised critical ways of looking at male witches and masculinity. In the scientific community, witchcraft is increasingly seen as a part of the

Witches Sabbath, Francisco de Goya (1746-1828.)

early modern history of religion, not so much as the opposite of religion. According to Sarah Feber, one contributing factor behind the witch hunt is the conflict between the Catholics and the Huguenots. Religious tensions between Christian and indigenous religions, as well as disagreements between competing Christian factions, strengthened the rhetoric of witchcraft.

Witchcraft and gender in early modern Finland

In the 100,000-200,000 trials and 40,000-60,000 executions across Europe, the disproportionate number of female victims is often stressed. Recent scholarship on witchcraft and early modern witch trials have however revealed a more nuanced picture - the gender ratios previously proposed are by no means as uni-

versal or uncontested as believed. At certain times and in certain places, men tried for witchcraft outnumbered women. This was the case both in some areas in Central Europe, namely Normandy and Burgundy, as well as in the northeastern areas such as Estonia, Finland, and Iceland (where men outnumbered women 9 to 1).

Of all the witch trials in Finland in the period 1550-1800, the majority of those accused and sentenced for witchcraft were male. Even within Finland there was a degree of geographical variation however - male witches are more commonly found in court records from the eastern area of Finland, but they were not uncommon in the west either. There is also a fluctuation of gender ratios over time, with a clear majority of male witches in the late medieval/renaissance era, a relatively sudden shift towards more women accused after the 1660s, and a male majority again in the early to mid-1700s. These numbers and comparisons are not entirely reliable, as researchers have used different criteria, samples and time spans in their investigations into the period of witch trials, both in Europe and in Finland. Nevertheless, the difference in gender ratio to the Central European female majority is striking, and though interest and research in the field has increased steadily, no easy explanation has been found for it. One cannot blame judicial praxis, as very similar judicial systems to the Swedish one (to which modern-day Finland belonged at the time) existed geographically nearby in Denmark-Norway, but produced different gender patterns. Finland also shared the religious denomination of its western neighbours, but not their gender patterns regarding witchcraft accusations. By contrast, fairly similar gender ratios to those

found in Finland were also seen in Russia, which had a very different legal and religious system.

The answer must be sought elsewhere. A few key differences, in addition to the gender difference, can be observed between Finnish witch trials and their European counterparts: Finnish witch trials were not mass trials, torture was rarely employed, and dealt more frequently with interpersonal conflicts. They also very rarely featured the motif of the witches' sabbath, a feast or dark mass where witches would gather en masse to worship the devil. There did not seem to exist in the public consciousness an idea of a congregation of witches who all knew each other and could, under duress, be forced to reveal the identities of their co-conspirators. Since the accused were not expected to be able to implicate others, instances of guilt by direct or implied association were reduced. It is also possible that the Finnish understanding of magic differed somewhat from its European counterpart - magic was understood as commonplace, spells could be cast by anyone, and any swear words or insults hurled in the heat of an argument could thus be interpreted as curses and blamed for any subsequent harm.

An earlier, non-Christian or pre-Christian shamanistic tradition has occasionally been suggested as the root of the Finnish association of witchcraft with masculinity, and Marko Nenonen argues that "noita" (Finnish for witch) originally referred to someone who falls into a (shamanistic) trance. While there is evidence of shaman witches specifically from Lapland being renowned for their powers, there is very little evidence of such people ever being put on trial for witchcraft. While there was clerical opposition to

shamanistic practices and Finnish folk beliefs in Lapland, this opposition is not reflected in incidence of witch trials or other court proceedings involving practitioners. In fact, the incidence of witch trials in Lapland was low in general and even fewer involved shaman witches. These figures were also very rarely referenced in theological dissertations of the time, which otherwise abound with descriptions of spells, witchcraft and heresy. The figure of a shaman-like cunning man, tietäjä (lit. "the knower") doesn't appear in court records until the end of the 19th century, it is likely that he is absent not because the archetype sprung out of nowhere in the 1880s, but because this type of landless, itinerant magician-for-hire often belonged to the very lowest strata of society, and 17th century courts rarely dealt with the affairs of the very poor. It thus seems unlikely that this shamanistic tradition had any great impact on the early modern witch trials

Instead, the men accused of witchcraft were primarily wealthy, or at least comfortably well-off, farmers or townspeople, whose position in their communities would have made them visible and potentially the target of others' envy. Until the 1660s, benevolent witchcraft was not prosecuted by the courts, and it is notable that it was only once benevolent magic became punishable that the ratio of women started to increase. As protective household and cattle magic were easier to prove than more vague alleged witch-caused injuries or (male) hunting magic done out in the woods away from the prying eyes of neighbours, it is possible that female magic became an easier target around this time. It is worth noting that the most common sentence passed was for benevolent

magic (“taikuus”), levelled at women, and punished with a heavy fine. Men were more often charged with malevolent magic (“noituus”), for which the punishment was more severe. Here, a gendered assumption of who is more likely to cause others harm may be at play, especially as the men accused of malevolent magic frequently had prior convictions for violence and drunkenness.

Finnish witch trials occurred later than in Central Europe, and Nenonen attributes this less to the slow travel of new theories regarding the nature and activities of witches, and more to the evolution of an increasingly efficient central government and judicial system. Once the most difficult years of war were over, that system was freed up to deal with interpersonal quarrels. As Nenonen states, “The central government was increasingly interfering in matters that earlier had been outside its supervision. As a result of its imposing new controls and punishments in the fields of adultery, fornication and magic, entirely new areas of people’s everyday lives became the target of active social development and political regulation.”

The end of witch hunts

Prosecutions and executions for the crime of witchcraft declined and eventually came to an end during the seventeenth and eighteenth centuries. The decline occurred in all European countries where witch-hunts had taken place. End of witch-hunts takes place around the same time as the Enlightenment, thus it is reasonable to believe that the new philosophy and cartesianism played the main role in releasing people from the fear of being convicted. But was this really the case?

There can be three explanations addressed for the ending of witch-hunts: changes in the witch beliefs of the educated classes, efforts of governments to control the administration of local justice, and changes in criminal procedure. For example the British statute of 1736 modified their law by making it an offence to “pretend to exercise or use any kind of witchcraft”. At this point the prosecutions had already declined. But the word “pretend” tells us about the understanding of witchcraft; it was no longer a question of actually working for the devil but pretending to do so. This so-called white magic was just as bad as black magic in the minds of theologians, but not nearly as heavily persecuted in practice.

So instead of naturalistic philosophy and the upper class, the decline of witch-hunts seems to originate where it started; the lower status groups, that had been the ones to report witchcraft allegations to authorities. More than philosophy, the shift of witchcraft’s meaning was influenced by theology. Mainly in Lutheran sources it was stated that God would never allow the Devil to give people supernatural powers. People no longer trusted the devil to have such impactful powers. Decline of witch-hunts was not a result of one or two things. In addition to the re-reading of Christian texts, the real wages were rising, financial weight of the trials were falling on the communities and fear of convicting the innocent grew. Criminal procedures were more more controlled by the administratives and somewhere there witchcraft was no longer observed as an acute threat to Christian religion.

Bibliography

Apps, Lara and Andrew Gow. *Male Witches in Early Modern Europe*, Manchester and New York: Manchester University Press, 2003.

Britannica, accessed 10 October 2021, <https://www.britannica.com/biography/Heinrich-Kraemer>.

Ferber, Sarah. *Demonic Possession and Exorcism in Early Modern France*. London: Routledge, 2004.

Van Gent, Jaqueline. “Current Trends in Historical Witchcraft Studies.” *Journal of religious history* 35, no. 4 (2011): 601–613.

Green, Karen, and John Bigelow. “Does Science Persecute Women? The Case of the 16th–17th Century Witch-Hunts.” *Philosophy* (London) 73, no. 2 (1998): 195–217.

Keeble, N. H. *The Cultural Identity of Seventeenth-Century Woman: A Reader*. London: Routledge, 1994. P.169.

Levack, Brian P. *The Oxford Handbook of Witchcraft in Early Modern Europe and Colonial America*. Oxford: Oxford University Press, 2013.

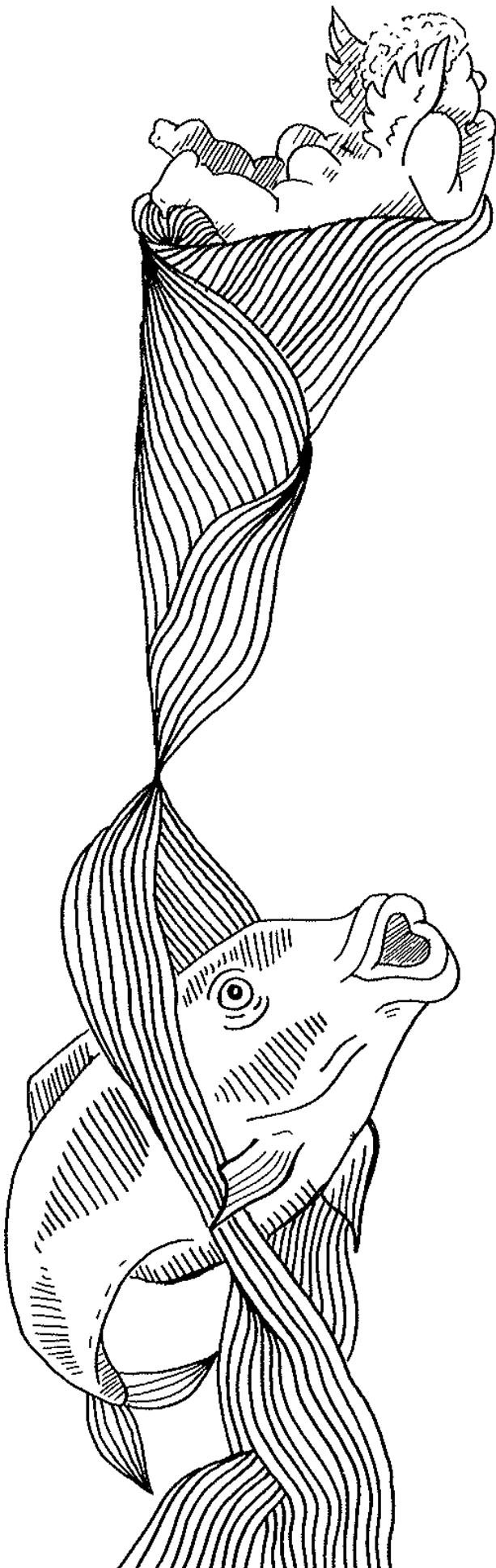
Nenonen, Marko. “Envious are all the people, witches watch at every gate”; Finnish witches and witch trials in the 17th century, *Scandinavian Journal of History*, 18:1, 77-91, 1993.

Pavalac, B. A. *Witch Hunts in the Western World. Persecution and Punishment from the Inquisition through the Salem Trials*. Westport and London: Greenwood Press, 2009.

Sollée, Kristen: *Witches, Sluts, Feminists*, accessed 10 October 2021, <https://www.youtube.com/watch?v=neySFVrugtk>.

Toivo, Raisa Maria. “Gender, Sex, and Cultures of Trouble in Witchcraft Studies: European Historiography with Special Reference to Finland” in Marko Nenonen and Raisa Maria Toivo (Ed.), *Writing Witch-Hunt Histories. Challenging the Paradigm*. Leiden & Boston: Brill, 2014

Writers: Laura Deigner, Pia Judd, Hanna Kuparinen, Sasha Linder, Enja Seppänen

Houre valui suustasi
Kuin mahla isketystä puusta.
Se tuskin oli pohjanmaalainen pyhimysnäky
Ehkä sisäsyntyinen synti,
Mutta myöhemmin muutuit muistossani
Kolmipäiseksi hirviöksi
Joka vaanii kreikkalaista purjehtijaa aaltojen alla.

Rea Koskinen

Eksägetiikkaa

Selität syitä kai freesejä
ne on mulle muinaiskreikkaa, Septuagintaa
mut ymmärrän vain meemejä,
viittaaan Bernie Sandersin kintaal

tää on pian eksägetiikkaa
kasvotusten kaks hakkapeliittaa
huutaa muttei vastaa
talousmetsän etiikkaa

ei meistä jää kirjallisia lähteitä
jollei kohdella myötätunnolla
täs on oraalista traditioo:
pyydä multa anteeks kunnolla

@teologiameemit

Sain maailman valmiiksi
ja tiskikoneen tyhjennettyä,
joten voisin kai nukkua pois
Mutta sitten sinä tulit
ja teit kaikesta taas keskeneräistä.

Sisko Hottola

Kylven valossa.
Kärpäset palvovat ihoani
ja linnut tekevät itsemurhaiskuja ikkunoihin.

Sisko Hottola

Oletko nähnyt unta
Tiestä joka on pitkä ja leveä
Ei ojaa ei koroketta
Uneni tiellä oli raskasta kulkea
kaikki painoi, minä eniten
Katsoin kaukaa ruusuja.
Ruusu kaukaa ei puukukasta eroa
Sileyttä,värejä,eii tuulista rikkoudu
Ruusut läheltä, hajoavat kun tiellä
tuulee
Silti jatkan matkaa
Matkoihini.

Mari-Helmi Pirhonen

LIITTO TUKEE SINUA OPISKELUSSA JA TYÖSSÄ

www.akiliitot.fi

PAPPISLIITTO PRÄSTFÖRBUNDET

SUOMEN
TEO
LO
GI
LIITTO